

Σχετ. Α

ΧΑΡΟΥΛΑ ΑΠΑΛΛΑΓΑΚΗ
ΚΑΘΗΓ. ΑΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ
ΝΟΜΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ Α.Π.Θ.

ΛΑΜΠΡΟΣ Ι. ΚΙΤΣΑΡΑΣ
ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΑΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ
& ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΝΟΜΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ Δ.Π.Θ.

ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ

Ζητήματα εξαιρετικής νομιμοποίησης των Διαχειριστών και ειδικά των Εταιριών Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις (ΕΔΑΔΠ) στο πλαίσιο: α) τιτλοποιήσεων του ν. 3156/2003 και του ν. 4649/2019 β) πώλησης απαιτήσεων του ν. 4354/2015 γ) δυνητικής ανάθεσης της διαχείρισης σε Εταιρεία Διαχείρισης από Πιστωτικό Ίδρυμα (άρθρο 2 § 1 του ν. 4354/2015). Λοιπά συναφή δικονομικά ζητήματα ως προς την άσκηση διαδικαστικών πράξεων και τη διενέργεια πράξεων αναγκαστικής εκτελέσεως στο πλαίσιο της διαχείρισης (γενικά)

Από την Ένωση Εταιριών Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις (Ε.Ε.Δ.Α.Δ.Π.) μας τέθηκαν τα κατωτέρω ερωτήματα:

ΕΡΩΤΗΜΑ 1^ο: Νομιμοποιείται (εξαιρετικά) η Εταιρεία Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις (του λοιπού ΕΔΑΔΠ), η οποία έχει αναλάβει την διαχείριση αυτών με το ν. 3156/2003 στην επίσπευση δικαστικών ενεργειών αλλά και τη διενέργεια του συνόλου των πράξεων αναγκαστικής εκτέλεσης; Ειδικότερα ερωτάται: (i) Η προβλεπόμενη στο ν. 4354/2015 ΕΔΑΔΠ, στην οποία η Εταιρεία Ειδικού Σκοπού αναθέτει τη διαχείριση των τιτλοποιημένων απαιτήσεων δυνάμει σύμβασης κατ' άρθρο 10 § 14 του ν. 3156/2003, νομιμοποιείται να ενεργεί διαδικαστικές πράξεις ως μη δικαιούχος (κατ' εξαίρεση νομιμοποιούμενος) διάδικος; (ii) Εφαρμόζεται στην περίπτωση αυτή το άρθρο 2 § 4 του ν. 4354/2015; Γενικότερα, ποιες νομιμοποιητικές εξουσίες παρέχονται κατά τη διαχείριση πιστώσεων από τους διαχειριστές απαιτήσεων;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Ι. Οι νόμοι 3156/2003 και 4354/2014 έχουν συγγενές αντικειμενικό και υποκειμενικό πεδίο εφαρμογής. Εντάσσονται σε ένα ευρύτερο πλέγμα διατάξεων, το οποίο καθορίζει τις προϋποθέσεις για την αξιοποίηση των απαιτήσεων, ιδίως των επιχειρηματικών (ειδικά δε στην περίπτωση του ν. 4354/2015 των τραπεζικών), από τους φορείς τους, ως στοιχείο της περιουσίας τους.

Περαιτέρω, ειδικά ο νόμος 3156/2003 τέθηκε από τον μεταγενέστερο νόμο 4649/2019 ως βάση (βλ. άρθρο 3 § 2, περ. δ αυτού) για την τιτλοποίηση και την παροχή εγγύησης του Ελληνικού Δημοσίου, ο ίδιος δε νόμος προβλέπει ότι η διαχείριση των τιτλοποιούμενων απαιτήσεων γίνεται υποχρεωτικά από ΕΔΑΔΠ (βλ. άρθρο 5 αυτού).

Η μεταβίβαση (εκχώρηση) των επιχειρηματικών απαιτήσεων, ως μέσο εκμετάλλευσης του ενεργητικού των σύγχρονων επιχειρήσεων¹, θεμελιώνεται στην ελληνική έννομη τάξη σε περισσότερα συστήματα διατάξεων. Κατ' αρχάς, ισχύουν οι διατάξεις των άρθρων ΑΚ 455 επ. για την εκχώρηση, οι οποίες κατά τη ρητή πρόβλεψη του ν. 4354/2015 εφαρμόζονται συμπληρωματικά και στις περιπτώσεις μεταβίβασης τραπεζικών απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις, εφόσον δεν αντίκεινται στις ειδικότερες διατάξεις του (άρθρο 3 § 1 εδ. γ' ν. 4354/2015).

Ήδη όμως πριν από τον ν. 4354/2015, η ανάγκη για ανεμπόδιση, ενίοτε και «προνομιακή», μεταβίβαση ομάδων απαιτήσεων μεγάλου περιουσιακού αντικειμένου, επέβαλε τη θέσπιση ειδικών νομοθετημάτων, τα οποία εισάγουν διευκολυντικές αποκλίσεις από το γενικό δίκαιο της εκχώρησης (ΑΚ 455 επ.). Ειδικό πλαίσιο μεταβίβασης (εκχώρησης) απαιτήσεων προβλέπεται ιδίως:

(α) Στον ν. 2844/2000, ο οποίος στα άρθρα 11 έως 15 προβλέπει τη δυνατότητα και τους επιμέρους όρους μεταβίβασης (και της συναφούς δημοσιότητας) επιχειρηματικών απαιτήσεων (είτε αυτές ενεχυράζονται είτε εκχωρούνται για εξασφαλιστικούς ή μη σκοπούς), καθώς και μελλοντικών απαιτήσεων και λοιπών δικαιωμάτων, πλην των απαιτήσεων κατά καταναλωτών. Καινοτόμο στοιχείο του ως άνω νόμου είναι η εισαγωγή του συστήματος δημοσιότητας των ασφαλειών σε κινητά, απαιτήσεις ή άλλα δικαιώματα με εγγραφή τους στο δημόσιο βιβλίο του άρθρου 3 του νόμου (κατά παραπομπή από το άρθρο 11).

¹ Βλ. *Σταθόπουλο*, Η απαίτηση ως μέσο χρηματοδότησης - Σύγχρονοι τρόποι αξιοποίησης και η ανάγκη «εμπραγμάτωσης», *ΕπισκεΔ* 1997, σ. 3 επ.· *Λαδογιάννη*, Οι επιχειρηματικές απαιτήσεις ως αντικείμενο ασφαλείας, 2005, σ. 45 επ., 54 επ.

Η διαφάνεια που επιτυγχάνεται, μέσω της συγκεκριμένης δημοσιότητας, ενισχύει τη δημόσια πίστη και την ασφάλεια των συναλλαγών, ενώ, επίσης, μεταξύ άλλων, εξασφαλίζει, κατά το χρόνο της δημοσίευσης σταθερά και δίκαια κριτήρια οριοθετώντας τη χρονική προτεραιότητα μεταξύ περισσότερων ασφαλειοληπτών².

(β) Στον ν. 1905/1990 «Για τη σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων»³, ο οποίος προβλέπει τη σύναψη σύμβασης μεταξύ του πράκτορα (τράπεζας ή εταιρείας ειδικού σκοπού υπό την εποπτεία της Τράπεζας της Ελλάδος) και του προμηθευτή (εμπορικής εταιρείας ή φυσικού προσώπου, που ασχολείται, κατ' επάγγελμα, με την πώληση αγαθών ή παροχή υπηρεσιών), βάσει της οποίας ο προμηθευτής (εκχωρητής) εκχωρεί στον πράκτορα τις απαιτήσεις του έναντι των πελατών (οφειλετών) του, με σκοπό (σωρευτικά ή διαζευκτικά) χρηματοδοτικό, διαχειριστικό ή εξασφαλιστικό. Ο πράκτορας αποκτά τα συμφωνηθέντα δικαιώματα έναντι του οφειλέτη και των τρίτων από την έγγραφη αναγγελία της σύμβασης από τον πράκτορα ή τον προμηθευτή προς τον οφειλέτη, η οποία μπορεί να γίνει με οποιοδήποτε πρόσφορο κατά τις συναλλαγές τρόπο, αρκεί να αποδεικνύεται παραχρήμα. Το factoring αποτελεί δέσμη χρηματοοικονομικών υπηρεσιών που καλύπτουν κυρίως ανάγκες επιχειρήσεων, οι οποίες πωλούν προϊόντα ή παρέχουν υπηρεσίες με βραχυπρόθεσμη πίστωση σε πελάτες με επαναληπτική, κατά κανόνα, αγοραστική συμπεριφορά. Ο πράκτορας μπορεί να αναλάβει τη διαχείριση, λογιστική παρακολούθηση, είσπραξη των επιχειρηματικών απαιτήσεων, τη χορήγηση προκαταβολών (χρηματοδότηση) επί της αξίας τους, στην περίπτωση δε του λεγόμενου «γνήσιου» factoring και την κάλυψη του πιστωτικού κινδύνου.

(γ) Στο άρθρο 39 του ν.δ. 17.7/13.8.1923 «Περί ειδικών διατάξεων επί ανωνύμων εταιρειών», οι διατάξεις του οποίου αναφέρονται στην αναγκαστική εκτέλεση για την ικανοποίηση απαιτήσεων που ασφαρίζονται με ενέχυρο ή υποθήκη και, κατ' άρθρο 41 ΕισΝΑΚ, διατηρήθηκαν σε ισχύ και μετά την εισαγωγή του ΑΚ.

² Ρούσσης, Η τριχοτόμηση του δικαίου της καταπιστευτικής μεταβίβασης κινητών και απαιτήσεων και η ανάγκη τελεολογικής και συστηματικής εναρμόνισης των ν. 2844/2000 και 3301/2004 εντός του πλαισίου των αναγκαστικού δικαίου διατάξεων περί εμπράγματης ασφάλειας, ΧρηΔικ 2009, 359 επ.· Λαδογιάννη, ό.π., σ. 109 επ.

³ Για τη σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων βλ. ενδεικτικά Γεωργιάδη, Νέες μορφές συμβάσεων της σύγχρονης οικονομίας, 2015, σ. 133 επ.· Σπυριδάκη, Factoring, 2007· Ψυχομάνη, Το Factoring ως σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων, 1996· βλ. και Kitsaras, Das Unidroit-Übereinkommen über das internationale factoring vom 28.5.1988 (Ottawa) aus der Sicht des deutschen und griechischen Rechts, 1994.

Η διάταξη προβλέπει ειδικό τύπο εμπράγματης ασφάλειας σε απαίτηση, ορίζοντας ότι: «1. Εάν αντικείμενον της ενεχυριάσεως είναι απαιτήσεις ονομαστική του οφειλέτου κατά τρίτου, η ενεχυρίασις συνεπάγεται εκχώρησιν της απαιτήσεως υπό του οφειλέτου προς την πιστώτριαν. 2. Αντίγραφον της συμβάσεως ενεχυριάσεως επιδίδεται τω τρίτω [δεν αρκεί δηλαδή η άτυπη γνωστοποίηση κατ' ΑΚ 1248] 3. Από της επιδόσεως θεωρείται η πιστώτρια ως νεμόμενη την απαίτησιν». Πρόκειται για τη λεγόμενη «ενεχυρική» εκχώρηση απαιτήσεως, η οποία δεν συνιστά γνήσια εκχώρηση, όπως προκύπτει και από το άρθρο 44 του ν.δ., που ορίζει ότι: «Εάν αντικείμενον της ενεχυριάσεως είναι απαιτήσεις, η πιστώτρια δικαιούται ίνα εισπράξη την απαίτησιν ως εκδοχέυς, το δε μετά την εξόφλησιν υπόλοιπον αποδίδει τω οφειλέτη»⁴. Με έρεισμα τη σχετική διατύπωση, κρατεί στην ερμηνεία η άποψη ότι εν προκειμένω πρόκειται για περίπτωση εξασφαλιστικής (καταπιστευτικής) εκχώρησης⁵. Τα άρθρα 39 και 44 του ν.δ. 17.7/13.8.1923 καλούνται σε εφαρμογή και στην περίπτωση εκχώρησης ομάδας απαιτήσεων.

⁴Βλ. ενδεικτικά *Γεωργιάδη*, Η εξασφάλιση των πιστώσεων, 2008, σ. 572 -573, με παραπομπές σε σχετική νομολογία. Κατ' άλλη άποψη όμως, η κατά το ν.δ. του 1923 ενεχύραση δεν πρέπει να θεωρηθεί ως καταπιστευτική εκχώρηση. Σκοπός της σχετικής ρύθμισης ήταν η προστασία του ενεχυρούχου δανειστή με την εξασφάλιση της εξουσίας είσπραξης της ασφαλιζόμενης απαίτησης. Ο νόμος δεν απέβλεψε σε επιπλέον εξουσίες, εκτός αν αυτές συμφωνηθούν ρητά ή σιωπηρά, όπως στην καταπιστευτική εκχώρηση (βλ. *Σταθόπουλο*, Η απαίτηση ως μέσο χρηματοδότησης - Σύγχρονοι τρόποι αξιοποίησης και η ανάγκη «εμπραγμάτωσης», σε *ΕπισκεΔ* 1997, σ. 3 επ.). Βλ. επίσης παράθεση των επί μέρους απόψεων σε *Λαδογιάννη*, ό.π., σ. 106 επ.

⁵ ΑΠ 480/2006 ΧρΙΔ 2006, 612· ΑΠ 857/2004 ΧρΙΔ 2005, 52· ΑΠ 661/2004 ΧρΙΔ 2004, 797· ΑΠ 1362/2003 ΧρΙΔ 2004, 218· ΑΠ 1048/1998 ΕλλΔνη 39, 1570· ΑΠ 1125/1987 ΝοΒ 36, 1597· ΑΠ 153/1972 ΝοΒ 20, 753. Πρβλ *Γεωργιάδη*, ό.π., σ. 572 -573 με παραπομπές. Κατ' άλλη άποψη όμως, η κατά το ν.δ. του 1923 ενεχύραση δεν πρέπει να θεωρηθεί ως καταπιστευτική εκχώρηση. Σκοπός της σχετικής ρύθμισης ήταν η προστασία του ενεχυρούχου δανειστή με την εξασφάλιση της εξουσίας είσπραξης της ασφαλιζόμενης απαίτησης. Σε επιπλέον εξουσίες δεν απέβλεψε ο νόμος, εκτός αν αυτές συμφωνηθούν ρητά ή σιωπηρά, όπως στην καταπιστευτική εκχώρηση (βλ. *Σταθόπουλο*, ό.π.).

Η τιτλοποίηση εισήχθη για πρώτη φορά στην ελληνική έννομη τάξη με τον ν. 3156/2003 «Ομολογιακά δάνεια, τιτλοποίηση απαιτήσεων και απαιτήσεων από ακίνητα και άλλες διατάξεις»⁶. Αποτελεί ευρέως διαδεδομένο διεθνώς τρόπο για την οικονομική αξιοποίηση απαιτήσεων ορισμένων κατηγοριών, ιδίως τραπεζικών, από καταναλωτικά δάνεια (π.χ. αγοράς αυτοκινήτων), πιστωτικές κάρτες, στεγαστικά δάνεια κλπ. Στην πιο απλή μορφή της η τιτλοποίηση συνίσταται στην ομαδοποίηση απαιτήσεων ή στοιχείων του ενεργητικού μιας επιχείρησης σε κοινό χαρτοφυλάκιο αναφοράς και στη μεταβίβασή τους σε εταιρεία ειδικού σκοπού. Η εταιρεία ειδικού σκοπού εκδίδει τίτλους (ομόλογα), οι οποίοι διατίθενται σε τρίτους (επενδυτές). Επί τη βάσει των τίτλων αυτών η εκδότρια δανείζεται από τους τρίτους και εξοφλεί το τίμημα της αγοράς. Κατ' αυτόν τον τρόπο η (λογιστική) απαίτηση έμμεσα τρέπεται σε τίτλο («τιτλοποίηση»). Ακολούθως, η αγοράστρια, εισπράττοντας τις απαιτήσεις, «εξοφλεί τους τίτλους», δηλαδή αποπληρώνει το δανειακό χρέος της προς τους τρίτους (πρβλ. άρθρο 11 του νόμου σχετικά με την τιτλοποίηση απαιτήσεων από ακίνητα). Η τιτλοποίηση περιλαμβάνει επομένως τα εξής στάδια: α) ομαδοποίηση και επιλογή κατάλληλων απαιτήσεων για τιτλοποίηση, β) σύναψη σύμβασης πώλησης και εκχώρησης απαιτήσεων (σχέση μεταξύ πωλήτριας και αγοράστριας), γ) έκδοση ομολογιών και διάθεσή τους στο επενδυτικό κοινό (σχέση δανείου επί τη βάσει τίτλων μεταξύ αγοράστριας και τρίτων), δ) είσπραξη τιτλοποιημένων απαιτήσεων και αποπληρωμή των ομολογιών. Η πωλήτρια επιχείρηση επιδιώκει την εξασφάλιση της ρευστότητάς της και την απαλλαγή της από το βάρος είσπραξης των απαιτήσεών της. Από την πλευρά δε της αγοράστριας εταιρείας και των τρίτων δανειοδοτών της, σκοπός είναι το κέρδος: για τη μεν πρώτη από τη διαφορά μεταξύ του κέρδους από την αγορά των απαιτήσεων και του κόστους δανεισμού, για δε τους τρίτους από τον τόκο⁷.

⁶ Η νομοθετική ρύθμιση της τιτλοποίησης απαιτήσεων αφορούσε κατ' αρχάς στον δημόσιο τομέα (άρθρο 14 § 12 του ν. 2801/2000, όπως τροποποιήθηκε), και είχε ως στόχο τη μείωση του ελλείμματος και του δημόσιου χρέους με τη συγκέντρωση σημαντικών οικονομικών πόρων προς στήριξη του Ελληνικού Δημοσίου.

⁷ Βλ. ενδεικτικά Βενιέρη, Τιτλοποίηση απαιτήσεων σύμφωνα με το ν. 3156/2003 υπό το πρίσμα και της διεθνούς πρακτικής, 2005· Κουλουριάνο, Ο θεσμός της τιτλοποίησης απαιτήσεων ως μορφή χρηματοδότησης των επιχειρήσεων σύμφωνα με το ν. 3156/2003, ΧρΙΔ 2016, 181 επ.· Λιάπη, Η αρχιτεκτονική της τιτλοποίησης επιχειρηματικών απαιτήσεων - οι συμβατικές σχέσεις, ΕΕμπΔ 2006, 786 επ.· Ρούσση, Το ειδικό δίκαιο της εκχώρησης απαιτήσεων. Από την πρακτορεία και τιτλοποίηση στη διάθεση απαιτήσεων με αιτία τη διαχείριση ή την πώληση: συστηματική εναρμόνιση με το γενικό δίκαιο εκχώρησης του ΑΚ, ΧρΙΔ 2016, 569 επ. (572)· Κουλορίδα, Η τιτλοποίηση απαιτήσεων ως μηχανισμός διαχείρισης και αναχρηματοδότησης επιχειρηματικών και στεγαστικών δανείων, ΔΕΕ 2017, 1019· Ψυχολάμη, Τιτλοποίηση επιχειρηματικών απαιτήσεων - ένας νέος νομικά και οικονομικά προβληματικός θεσμός, ΔΕΕ 2014, 265 επ.

Είναι δε τόσο καταλυτική η λειτουργία της τιτλοποίησης για τη διαχείριση του ιδιωτικού χρέους, ώστε πρόσφατα, για να αντιμετωπιστούν οι συνέπειες της πανδημίας, τροποποιήθηκε με άμεση ισχύ ο Κανονισμός 575/2013 από τον Κανονισμό 2021/558. Στο προοίμιο του (νέου) Κανονισμού 2021/558 αναφέρεται χαρακτηριστικά (βλ. σημείο 14) ότι στόχος του είναι «η μεγιστοποίηση της ικανότητας των ιδρυμάτων να χορηγούν δάνεια και να απορροφούν τις ζημίες που οφείλονται στην κρίση του Covid-19.....και μέσω αυτού εισάγονται στοχευμένα μέτρα για τη στήριξη της οικονομικής ανάκαμψης από την κρίση της COVID 19»⁸.

Σύμφωνα με το άρθρο 10 § 14 του ν. 3156/2003, η διαχείριση των τιτλοποιημένων απαιτήσεων, ιδίως δε η είσπραξή τους, **μπορεί να ανατίθεται συμβατικά σε πιστωτικό ή χρηματοδοτικό ίδρυμα**⁹, στον ίδιο τον μεταβιβάζοντα ή τρίτο-εγγυητή, υπό τις προϋποθέσεις που εκεί ειδικότερα ορίζονται. Στη διάταξη αυτή δεν ορίζεται ρητά, δηλαδή με πανηγυρική διατύπωση, ότι η συμβατική ανάθεση της διαχείρισης/είσπραξης εξοπλίζει τον διαχειριστή και με τη δικονομική εξουσία για έγερση αγωγής, έκδοση διαταγής πληρωμής, επίσπευση εκτελέσεως κλπ. με την ιδιότητα, προφανώς, του μη δικαιούχου διαδίκου, ως έχοντα όμως την κατά το ουσιαστικό δίκαιο την εξουσία εισπράξεως. Η εξουσία εισπράξεως του διαχειριστή, ως εξουσιοδοτηθέντος προς είσπραξη, δεν εξαντλείται βέβαια στην απλή «παθητική» αρμοδιότητά του να δέχεται κατ' ΑΚ 417 την καταβολή από τον οφειλέτη¹⁰ ως **δεκτικός καταβολής**¹¹, αλλά του παρέχει επιπλέον την **ουσιαστικού δικαίου** εξουσία να επιδιώξει την είσπραξη της αλλότριας απαίτησης.

⁸ Για την καθοριστική λειτουργία της τιτλοποίησης στην οικονομία βλ. πρόσφατα ΑΠ 909/2021 ΤΝΠ ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ· ΜΠρΛαρ 215/2022, ΤΝΠ Νόμος· από τη θεωρία βλ. *Αρβανιτάκη*, Ζητήματα Νομιμοποίησης από τη διάσπαση Πιστωτικού Ιδρύματος για έννομες σχέσεις υπαχθείσες στη δευτερογενή αγορά δανείων, Γνμδ, Αρμ 2022, 158.

⁹ Όπως ακριβώς είναι οι εταιρείες διαχείρισης του ν. 4354/2015, που **αποτελούν χρηματοδοτικά ιδρύματα κατά τη σαφή πλέον πρόβλεψη του άρθρου 69 § 1 του ν. 4549/2018**, το οποίο τροποποίησε το άρθρο 1 του ν. 4354/2013. Έκτοτε οι εταιρείες αυτές απέκτησαν ως χρηματοδοτικά ιδρύματα τη νομική ικανότητα να αναλαμβάνουν τη διαχείριση χαρτοφυλακίων που έχουν τιτλοποιηθεί στο πλαίσιο του άρθρου 10 του ν. 3156/2003. Προφανώς αυτό ισχύει πρωτίστως για τα κατ' εξοχήν χρηματοδοτικά ιδρύματα, δηλ. τα πιστωτικά ιδρύματα (Τράπεζες).

¹⁰ Ότι ο δεκτικός καταβολής δεν έχει την ενεργητική εξουσία να επιδιώξει την είσπραξη, αλλά μόνο την παθητική αρμοδιότητα να δέχεται την καταβολή, βλ. αντί πολλών *Μπεχλιβάνη*, σε Γεωργιάδη/ΣΕΑΚ άρθρ. 417 αρ. 7 μ.π.π.

¹¹ Ότι ο διαχειριστής είναι δεκτικός καταβολής βλ. και *Λέκκα*, ό.π., σ. 246-247.

Το κατά πόσον όμως η ουσιαστικού δικαίου αυτή εξουσία, που εδράζεται στη σύμβαση διαχείρισης, συνοδεύεται από τη δικονομική εξουσία για κάταξη και διεξαγωγή δίκης στο όνομα του εξουσιοδοτηθέντος (για την αλλότρια απαίτηση), αποτελεί ζήτημα που κρίνεται επί τη βάση των κανόνων του δικονομικού δικαίου.

Στην ελληνική δικονομική θεωρία¹² υποστηρίζεται, μεμονωμένα όμως, ότι η ανωτέρω ουσιαστικού δικαίου εξουσία, που έχει ως νομικό της θεμέλιο τη δικαιοπραξία της εξουσιοδότησης (ΑΚ 239), εξοπλίζει την εταιρεία διαχείρισης παραλλήλως (για λόγους τελολογικής ενότητας της έννομης τάξης, ουσιαστικής και δικονομικής) και με τη δικονομική εξουσία δικαστικής επιδίωξης της εισπράξεως· ότι δηλαδή ο διαχειριστής αποκτά τη σχετική νομιμοποίηση με βάση τη σύμβαση διαχείρισης καθ' εαυτήν¹³ (συμβατική θεμελίωση της νομιμοποίησης). Κρατούσα στη νομολογία παραμένει όμως η αντίθετη (και ορθότερη κατά η γνώμη μας άποψη), η οποία δεν αποδέχεται τη δυνατότητα συμβατικής (απλώς) θεμελίωσης της νομιμοποίησης στο ελληνικό δίκαιο¹⁴. Στο πλαίσιο της ελληνικής έννομης τάξης η κατ' εξαίρεση νομιμοποίηση προϋποθέτει πάντοτε ειδικό νομοθετικό έρεισμα, υπό την έννοια είτε της ειδικής νομοθετικής (ex lege) νομιμοποίησης τρίτων, σε σχέση με τον δικαιούχο, προσώπων (βλ. λ.χ. άρθρ. 72 ΚΠολΔ, άρθρο 10 § 15 ν. 2251/1994 κλπ.), είτε εξαιρετικής διατάξεως επιτρέπουσας τη συμβατική θεμελίωση της νομιμοποίησης.

¹² Έτσι, από, στη δικονομική επιστήμη, ιδίως ο *Κολοτούρος*, Δικαιοπρακτική θεμελίωσις της νομιμοποίησης, ΧρΙΔ 2005, 396 επ.· ο *ίδιος*, Δικονομική αρμοδιότης των εταιρειών διαχείρισεως απαιτήσεων εκ δανείων και πιστώσεων, ΧρΙΔ 2019, 464 επ. μ.π.π.

Για την αντίθετη και κρατούσα στη δικονομική επιστήμη γνώμη βλ. αντί άλλων *Νίκα*, ΠολΔ Ι, § 23 αρ. 6· πρβλ. τις παραπομπές από τον *Αποστολάκη*, Ζητήματα από την κατ' εξαίρεση νομιμοποίηση των εταιρειών διαχείρισεως απαιτήσεων από τραπεζικά δάνεια, Τι. Τομ. Καρύμπαλη – Τσιπτσίου, 2022, σ. 78 σημ. 2.

¹³ Βλ. από την επιστήμη του ουσιαστικού δικαίου τον *Σταθόπουλο*, Γενικό ενοχικό δίκαιο, Ε έκδ. 2018, § 27 αρ. 124 σημ. 130, που υποστηρίζει ότι ο εξουσιοδοτηθείς προς είσπραξη ενεργεί υπό διπλή ιδιότητα: Τόσο ως μη δικαιούχος διάδικος, αφού δεν είναι δικαιούχος της απαιτήσεως, όσο και ως δικαιούχος διάδικος, καθώς ενασκει ταυτόχρονα την ουσιαστικού δικαίου εξουσία του για είσπραξη της απαίτησης. Η θέση αυτή, αν και θεωρητικώς ενδιαφέρουσα, δεν μπορεί τελικώς να γίνει δεκτή, καθώς η ταυτόχρονη συμμετοχή του διαχειριστή στη δίκη με την ιδιότητα τόσο του δικαιούχου όσο και του μη δικαιούχου διαδίκου δεν είναι νοητή. Υπό την εκδοχή, επομένως, ότι ο διαχειριστής ασκεί στη δίκη ίδια ουσιαστικού δικαίου εξουσία/ίδιο δικαίωμα (την εξουσία εισπράξεως της απαιτήσεως), είναι προφανές ότι θα ενεργεί ως δικαιούχος διάδικος και μόνο.

¹⁴ Βλ. ενδεικτικά ΑΠ 45/2007 Δ 2007, 584· ΑΠ 439/1979 ΝοΒ 1980, 1912· ΕφΑΘ 1390/2003 ΕλλΔνη 2004, 1089· ΕφΘεσσ 683/1985 Αρμ 1986, 156.

Ο σχετικός κανόνας δεν απαιτείται όμως να διατυπώνεται οπωσδήποτε *expressis verbis*, εφόσον από την τελολογική ερμηνεία της εφαρμοστέας διάταξης συνάγεται, έστω χωρίς πανηγυρική διατύπωση, ότι ο σκοπός του νομοθέτη είναι να εξοπλίσει τον συμβατικώς νομιμοποιηθέντα προς είσπραξη και με τη δικονομική εξουσία να ενεργεί στη δίκη (και στο στάδιο της εκτέλεσης) κάθε αναγκαία για την είσπραξη διαδικαστική πράξη με την ιδιότητα του μη δικαιούχου διαδίκου.

Πράγματι, στην επιστήμη είχε ήδη παλαιότερα υποστηριχθεί, **στο πλαίσιο της ερμηνείας του άρθρου 10 § 14 ν. 3156/2003**, ότι ο διαχειριστής των τιτλοποιημένων απαιτήσεων (πιστωτικό ή χρηματοδοτικό ίδρυμα κλπ.) του νόμου αυτού εξοπλίζεται μέσω της σύμβασης διαχείρισης και με τη σχετική δικονομική εξουσία (του εξαιρετικά νομιμοποιούμενου μη δικαιούχου διαδίκου), επειδή αυτό επιτάσσει η τελολογική ερμηνεία του άρθρου 10 § 14 ν. 3156/2003¹⁵. Η γνώμη αυτή, που ήδη πριν από τη θέση σε ισχύ του ν. 4354/2015 παρίστατο ως αρκετά πειστική, είναι πλέον, μετά τη θέση σε ισχύ του νόμου αυτού η μόνη ορθή. Πράγματι, ο νομοθέτης ρύθμισε μεν ρητώς προς αυτή την κατεύθυνση το ειδικό δικονομικό καθεστώς των εταιρειών διαχείρισης στο άρθρο 2 § 4 ν. 4354/2015, με αφορμή την εισαγωγή στην ελληνική τραπεζική νομοθεσία των εταιρειών διαχείρισης, οι οποίες όμως εντάσσονται σε μια ευρύτερη κατηγορία οργανισμών διαχείρισης απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις, όπως και εκείνες του ν. 3156/2003. Επομένως, η ενδεχόμενη αδικαιολόγητη διαφορετική αντιμετώπιση των εταιρειών διαχείρισης του ν. 3156/2003 θα δημιουργούσε αντινομία στο εσωτερικό σύστημα του νόμου.

Πράγματι, η εξαιρετική νομιμοποίηση και το εν γένει δικονομικό καθεστώς των εταιρειών εταιρείας διαχείρισης προβλέφθηκε με τη μέγιστη δυνατή σαφήνεια στο άρθρο 2 § 4 του ν. 4354/2015. Ειδικότερα στο άρθρο 1 1^α του ν. 4354/2015 προβλέπεται ότι *η διαχείριση των απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις που χορηγούνται ή έχουν χορηγηθεί από πιστωτικά ή χρηματοδοτικά ιδρύματα, όπως και των απαιτήσεων εταιρειών προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας, εκτός των αναφερομένων στην περ. δ της § 5 του άρθρου 2 του ν. 4261/1014 ανατίθεται στους κατωτέρω, ως προς μεν τα πιστωτικά και χρηματοδοτικά ιδρύματα αποκλειστικά, ως προς δε τις εταιρείες προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας δυνητικά. Περαιτέρω, στην § 1 υπό γ ορίζεται ότι η πώληση των απαιτήσεων από πιστώσεις είναι ισχυρή μόνο εφόσον έχει υπογραφεί συμφωνία ανάθεσης διαχείρισης μεταξύ εταιρείας απόκτησης απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις και εταιρείας διαχείρισης απαιτήσεων, που αδειοδοτείται και εποπτεύεται κατά τον παρόντα νόμο από την Τράπεζα της Ελλάδος. Το άρθρο 2 του ίδιου νόμου (4354/2015) προβλέπει ως υποχρεωτικό (δηλαδή συστατικό) τον έγγραφο τύπο για την έγκυρη κατάρτιση της σύμβασης διαχείρισης.*

¹⁵ Αυτό δέχονται καθ' ερμηνεία του ίδιου του άρθρου 10 § 14 ν. 3156/2003 ο *Λέκκας*, Εμπράγματη εξασφάλιση του ομολογιακού δανείου και τιτλοποίηση των απαιτήσεων 2005, σ. 251 αρ. 379 και ο *Βενιέρης*, Τιτλοποίηση απαιτήσεων σύμφωνα με το ν. 3156/2003 υπό το πρίσμα και της διεθνούς πρακτικής, 2005.

Αναλυτικότερα: Σύμφωνα με το άρθρο 1 § 1 περ. β' σε συνδ. προς το άρθρο 3 § 1 του ν. 4354/2015, ο μεταβιβάζων πρέπει να είναι πιστωτικό ή χρηματοδοτικό ίδρυμα¹⁶. Εξαιρέση εισάγεται για το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, χωρίς να προκύπτει, ωστόσο, έστω από την αιτιολογική έκθεση του νόμου, ο δικαιολογητικός λόγος, στο βαθμό που, αν και ν.π.δ.δ., το ΤΠΔ έχει διφυή χαρακτήρα και χορηγεί πιστώσεις¹⁷. Το περιεχόμενο της έννοιας του «πιστωτικού ιδρύματος» προσδιορίζεται στο άρθρο 4 § 1 σημείο (1) του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 575/2013, κατά νομοθετική παραπομπή του άρθρου 3 § 1 αριθ. (1) του ν. 4261/2014. Συγκεκριμένα, ως «πιστωτικό ίδρυμα νοείται η επιχείρηση της οποίας η δραστηριότητα συνίσταται στην αποδοχή από το κοινό καταθέσεων ή άλλων επιστρεπτών κεφαλαίων και στη χορήγηση πιστώσεων για ίδιο λογαριασμό». Ευρύτερη είναι η έννοια του όρου «χρηματοδοτικό ίδρυμα» (όπως ορίζεται στο άρθρο 4 § 1 σημείο (26) του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 575/2013, κατά νομοθετική παραπομπή του άρθρου 3 § 1 αριθ. (22) του ν. 4261/2014), και περιλαμβάνει κάθε «επιχείρηση, πλην πιστωτικού ιδρύματος και επιχείρησης επενδύσεων, η κύρια δραστηριότητα της οποίας συνίσταται στην απόκτηση συμμετοχών ή στην άσκηση μιας ή περισσότερων από τις δραστηριότητες που παρατίθενται στα σημεία 2 έως 12 και στο σημείο 15 του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας 2013/36/ΕΕ» (ενδεικτικά χορήγηση πιστώσεων, στην οποία περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων: η καταναλωτική πίστη, συμβάσεις πίστωσης για ακίνητα, το factoring με ή χωρίς δικαίωμα αναγωγής, η χρηματοδοτική μίσθωση, υπηρεσίες πληρωμών, εγγυήσεις και αναλήψεις υποχρεώσεων κλπ). Ως εκ τούτου, στο υποκειμενικό πεδίο εφαρμογής του ν. 4354/2015 υπάγονται με την ιδιότητα του «μεταβιβάζοντος» οι Ανώνυμες Εταιρείες Παροχής Επενδυτικών Υπηρεσιών (ΑΕΠΕΥ), οι Ανώνυμες Εταιρείες Διαχείρισης Οργανισμών Εναλλακτικών Επενδύσεων (ΑΕΔΟΕΕ), οι Ανώνυμες Εταιρείες Διαχείρισης Λογαριασμών Κεφαλαίων (ΑΕΔΑΚ), οι εταιρείες παροχής leasing, factoring, forfeiting, τα ιδρύματα πληρωμών, τα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος κλπ.¹⁸

¹⁶ Βλ. σχετική διατύπωση των ως άνω διατάξεων «η μεταβίβαση απαιτήσεων από πιστώσεις και δάνεια που έχουν χορηγήσει ή χορηγούν πιστωτικά ή χρηματοδοτικά ιδρύματα ... πλην της περίπτωσης δ' της παραγράφου 5 του άρθρου 2 του ν. 4261/2014 ...», «η σύμβαση πώλησης και μεταβίβασης απαιτήσεων από συμβάσεις δανείων και πιστώσεων, που έχουν χορηγηθεί από πιστωτικά ή χρηματοδοτικά ιδρύματα πλην περίπτωσης δ' της §5 του άρθρου 2 του ν. 4261/2014...».

¹⁷ Για εξαιρέση αμφιβολής συνταγματικότητας κάνει λόγο ο Καλλέργης, Προϋποθέσεις έγκυρης μεταβίβασης απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις σύμφωνα με τις διατάξεις του ν.4354/2015, ΔΕΕ 2019, 1088 (1089). Ομοίως και ο Τσολακίδης, Μεταβίβαση απαιτήσεων από μη εξυπηρετούμενα δάνεια, ΧρΙΔ 2016, 641 επ. (645).

¹⁸ Πρβλ. Καλλέργης, Προϋποθέσεις έγκυρης μεταβίβασης απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 4354/2015, ΔΕΕ 2019, 1088, 1089.

Ο νόμος 4354/2015, σκοπός του οποίου σύμφωνα με την αιτιολογική του έκθεση είναι «να δημιουργήσει μία δευτερογενή αγορά μη εξυπηρετούμενων δανείων προς όφελος και των πιστωτικών ιδρυμάτων και των οφειλετών, που θα μπορεί να λάβει από τον εκδοχέα μία ρύθμιση σημαντικά ευνοϊκότερη έναντι εκείνης που θα ελάμβανε από το πιστωτικό ίδρυμα,¹⁹ στα άρθρα 1 και 2 αυτού όχι μόνο ρύθμισε διεξοδικά τη λειτουργία των εταιρειών διαχείρισης εξ απόψεως ουσιαστικού δικαίου, αλλά ρητώς επίσης όρισε ότι αυτές νομιμοποιούνται ως μη δικαιούχοι διάδικοι να ασκήσουν κάθε ένδικο βοήθημα και να προβαίνουν σε κάθε άλλη δικαστική ενέργεια για την είσπραξη των υπό διαχείριση απαιτήσεων, καθώς και να κινούν, παρίστανται ή συμμετέχουν σε προπτωχευτικές διαδικασίες εξυγίανσης, πτωχευτικές διαδικασίες αφερεγγυότητας, διαδικασίες διευθέτησης οφειλών και ειδικής διαχείρισης του άρθρου 61 του ν. 4307/2014. Επιπλέον όρισε ότι, εφόσον οι Εταιρείες αυτές συμμετέχουν σε οποιαδήποτε δίκη με την ιδιότητα του μη δικαιούχου διαδίκου, το δεδικασμένο της απόφασης καταλαμβάνει και τον δικαιούχο της απαίτησης» (βλ. άρθρο 2 § 4). Με άλλες λέξεις, ο νομοθέτης εξόπλισε τις εταιρείες διαχείρισης με την δικονομική εξουσία (τη νομιμοποίηση) να ενεργούν στο όνομα και για λογαριασμό των δικαιούχων των απαιτήσεων το σύνολο των αναγκαίων δικαστικών και εξώδικων ενεργειών, ανεξάρτητα εάν αυτές προβλέπονται στον ΚΠολΔ ή σε ειδικούς νόμους.

Όταν τέθηκε σε ισχύ ο νόμος 4354/2015, ορίσθηκε ρητά (βλ. άρθρο 1 υπό δ) ότι οι διατάξεις του δεν επηρεάζουν την εφαρμογή των διατάξεων του ν. 3156/2003, δηλαδή του υφιστάμενου κατά την ψήφιση του νόμου 4354/2015 νόμου για τις τιτλοποιήσεις²⁰. Ακολούθησε ο νόμος 4649/2019 (γνωστός και ως πρόγραμμα «ΗΡΑΚΛΗΣ»). Όπως σαφώς προκύπτει από την αιτιολογική έκθεση του συγκεκριμένου νόμου «Με το προτεινόμενο σχέδιο νόμου υιοθετείται το πρόγραμμα παροχής εγγύησης του Ελληνικού Δημοσίου «ΗΡΑΚΛΗΣ», σε τιτλοποιήσεις μη εξυπηρετούμενων δανείων των ελληνικών τραπεζών, το οποίο είναι σύμφωνο με τους όρους της από 10.10.2019 C (2019) 7309 απόφασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Σκοπός του προτεινόμενου σχεδίου νόμου είναι η ελάφρυνση των τραπεζών από το βάρος των μη εξυπηρετούμενων δανείων.Με την επιτυχή εφαρμογή του προγράμματος επιδιώκεται η απελευθέρωση κεφαλαίων των τραπεζών, τα οποία αναμένεται να στραφούν στη χρηματοδότηση της πραγματικής οικονομίας και στη δημιουργία νέων και καλά αμειβόμενων θέσεων εργασίας.....

¹⁹ Βλ. ΠΠρΑθ 131/2021 ΤΝΠ Νόμος, με παρατηρήσεις Γιαννόπουλου.

²⁰ Αυτό τονίζεται με έμφαση και στην αιτιολογική έκθεση του ν. 4354/2015, όπου σημειώνεται ότι «παρέχονται στα πιστωτικά ιδρύματα τα θεσμικά εργαλεία αξιοποίησης του χαρτοφυλακίου τους, καθώς θα έχουν τη δυνατότητα να επιλέξουν είτε την εφαρμογή του νόμου περί τιτλοποίησης απαιτήσεων (ν. 3156/2003) όπως επιτρέπεται και η τιτλοποίηση απαιτήσεων που εξυπηρετούνται, είτε το θεσμικό πλαίσιο που προκρίνεται με το παρόν σχέδιο νόμου.

Το προτεινόμενο σχέδιο νόμου βασίζεται στις γενικές αρχές του αντίστοιχου ιταλικού σχεδίου, αλλά είναι ένα πρόγραμμα προσαρμοσμένο απολύτως στις ανάγκες του ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος και της ελληνικής οικονομίας». Από την ίδια την αιτιολογική έκθεση (άρθρο 2), προκύπτει ότι πρόσφορο μέσο υλοποίησης του συγκεκριμένου προγράμματος είναι η τιτλοποίηση των απαιτήσεων και περαιτέρω (βλ. άρθρα 3 και 5) ο δικαιολογητικός λόγος της υποχρεωτικής ανάθεσης της διαχείρισης των τιτλοποιηθεισών απαιτήσεων σε διαχειριστή απαιτήσεων, που δεν συνδέεται με την μεταβιβάζουσα τράπεζα. Η ανεξαρτησία του διαχειριστή επιβεβαιώνεται με βάση το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 10 και τα εκεί παρατιθέμενα ποιοτικά και ποσοτικά κριτήρια που επιτρέπουν τη σύνταξη μη ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων της μεταβιβάζουσας και της εταιρείας διαχείρισης. Η προϋπόθεση αυτή πρέπει να πληροúται κατά το χρόνο θέσεως σε ισχύ της εγγύησης. Η ανάθεση της διαχείρισης σε εξειδικευμένο διαχειριστή αυξάνει τις πιθανότητες ανάκτησης και μειώνει τον κίνδυνο αποτυχημένης διαχείρισης των υποκειμένων απαιτήσεων. Με τον τρόπο αυτό διασφαλίζεται μία επαγγελματική διαχείριση, η οποία σε συνδυασμό με τη συστηματική παρακολούθηση της πορείας των ανακτήσεων εγγυάται την αποδοτική λειτουργία του συστήματος. Σε κάθε περίπτωση ο διαχειριστής πρέπει να διαθέτει εχέγγυα εμπειρίας και αποτελεσματικότητας και να μην επιφέρει υποβάθμιση της αξιολόγησης των ομολογιών υψηλής εξοφλητικής προτεραιότητας-όπως αυτή δόθηκε από τον οίκο αξιολόγησης».

Ο πολύ σημαντικός για την ελληνική οικονομία αυτός νόμος (4649/2019), που στηρίχθηκε σε σχετική απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και αντιμετωπίζει την τιτλοποίηση απαιτήσεων, όπως και ο (πρόσφατος) Κανονισμός 2021/558, ως βασικό μέσο στήριξης της πραγματικής οικονομίας, χρησιμοποίησε δύο υφιστάμενα νομοθετήματα, στα οποία και στηρίχθηκε. Για μεν τη μεταβίβαση απαιτήσεων επέλεξε την τιτλοποίηση, όπως αυτή ρυθμίζεται στο ν. 3156/2003, για δε την διαχείρισή τους (και τις εταιρείες διαχείρισης, που ρυθμίζονται από το ν. 4354/2015. Ειδικότερα, στο άρθρο 2 § 5 προβλέπεται ότι «διαχειριστής απαιτήσεων» μπορεί να είναι είτε η Εταιρεία Διαχείρισης του ν. 4354/2015 είτε πιστωτικό ίδρυμα που λειτουργεί σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 4261/2014, πλην του μεταβιβάζοντος (άλλως στην περίπτωση του ν. 3156/2003)». Ο ν. 4649/2019 καθιερώνει έτσι ως υποχρεωτική την ανάθεση της διαχείρισης σε ανεξάρτητο διαχειριστή (Εταιρεία Διαχείρισης του ν. 4354/2015 ή πιστωτικό ίδρυμα), κρίνοντας ότι έτσι μόνον διασφαλίζεται η επιτυχής διαχείριση, η απόδοση του προγράμματος και η εξάλειψη του κινδύνου κατάπτωσης της εγγύησης του Δημοσίου.

Στη ratio του ν. 4649/2019 για τις τιτλοποιήσεις του προγράμματος «ΗΡΑΚΛΗΣ» ανατρέχει άλλωστε ήδη η νομολογία για την άντληση ερμηνευτικών επιχειρημάτων υπέρ της όμοιας, εξ απόψεως δικονομικής υποστάσεως, αντιμετώπισης του διαχειριστή απαιτήσεων, ανεξαρτήτως αν πρόκειται για τιτλοποιημένες απαιτήσεις του ν. 3156/2003 ή για άλλες κατηγορίες δανείων και πιστώσεως του ν. 4354/2015²¹.

Η εξαιρετική, σε αμφότερες τις περιπτώσεις, νομιμοποίηση του διαχειριστή του ν. 4354/2015 δικαιολογείται όχι μόνον από τη σκοπιά των δικαιούχων των απαιτήσεων (πιστωτικών ιδρυμάτων) και των εταιρειών διαχείρισης, αλλά εν τέλει και των δανειοληπτών, γεγονός που συχνά διαλάθει της προσοχής της αντίθετης γνώμης (για την οποία βλ. παρακάτω). Ειδικότερα, καθώς οι εταιρείες ειδικού σκοπού (του ν. 3156/2003) και απόκτησης πιστώσεων (του ν. 4354/2015) βρίσκονται πολύ συχνά εκτός ελληνικής δικαιοδοσίας και δεν προβλέπονται ως προς αυτές διατυπώσεις δημοσιότητας ούτε η εγγύηση της εποπτείας της Τράπεζας της Ελλάδος, θα ήταν εξαιρετικά επαχθές -και ενίοτε αδύνατο- για τον δανειολήπτη να ασκήσει εναντίον τους, ενώπιον των ελληνικών δικαστηρίων, οποιαδήποτε διαδικαστική πράξη, αμυντικής ή και επιθετικής φύσεως. Αντίθετα, οι εταιρείες διαχείρισης όχι μόνο αδειοδοτούνται και εποπτεύονται από την Τράπεζα της Ελλάδος, αλλά και υπόκεινται (βλ. άρθρο 1 § 1 υπό β του ν. 4354/2015) σε αυξημένες διατυπώσεις δημοσιότητας, έχουν καταστατικό, ελάχιστο κεφάλαιο κ.ο.κ).

²¹ Βλ. ad hoc ΠΠρΑθ 1790/2022, αδημ.: «...Σημειώνεται ότι η καθ' ης, ως εταιρία διαχείρισης απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις, της περίπτωσης α' της §1 του άρθρου Ι του ν. 4354/2015, βάσει της δραστηριότητας που ασκεί, είναι χρηματοδοτικό ίδρυμα κατά την έννοια του σημ. 26 της §11 του άρθρου 4 του Κανονισμού (ΕΕ) αριθμ. 575/2013, σύμφωνα και με τη ρητή νομοθετική πρόβλεψη της περίπτωσης α της §1 του άρθρου 1 του ν. 4354/2015. Ως χρηματοδοτικό ίδρυμα, αυτή επιτρέπεται, κατά τη ρητή πρόβλεψη του πρώτου εδαφίου της §14 του άρθρου 10 του ν. 3156/2003 να διαχειρίζεται τιτλοποιημένες απαιτήσεις, όπως αυτές που αναφέρονται στο ιστορικό της ανακοπής, που μεταβιβάστηκαν δυνάμει του τελευταίου νόμου και όχι του ν. 4354/2015. Η παράλληλη και συνδυαστική εφαρμογή του ν. 4354/2015 με τον ν. 3156/2003 προβλέπεται ρητά στη διάταξη του άρθρου 1 §1 περ. Δ' του ν. 4354/2015 και επιχείρημα υπέρ της εφαρμογής του και στη διαχείριση των τιτλοποιημένων απαιτήσεων μπορεί να αντληθεί και από τον ν. 4649/2019, σύμφωνα με τον οποίο καθορίζονται οι όροι και οι προϋποθέσεις, υπό τις οποίες δύνανται να παρέχεται η εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου, σύμφωνα με την από 10.10.2019 C (2019) 7309 απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η εν λόγω απόφαση αφορά στο πρόγραμμα παροχής εγγύησης σε τιτλοποιήσεις πιστωτικών ιδρυμάτων (σύμφωνα με τα άρθρα 10 και 14 του ν. 3156/2003), με σκοπό τη μείωση των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων τους. Στο πλαίσιο εφαρμογής του ως άνω νόμου, ως «διαχειριστής απαιτήσεων» νοείται η Εταιρεία Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις κατά την έννοια της περίπτωσης Α' της παραγράφου 1 του άρθρου 1 του ν. 4354/2015».

Το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας των εταιρειών διαχείρισης εξυπηρετεί, επομένως, σε σχέση με τη μεταβιβαζόμενη σύμβαση, εξίσου τους δανειστές και τους οφειλέτες, εισάγοντας και για τα δύο μέρη ευκρινείς κανόνες πρόσβασης στη δικαιοσύνη. Για τους ίδιους λόγους, στην περίπτωση της υποχρεωτικής και αποκλειστικής διαχείρισης των απαιτήσεων από εταιρεία διαχείρισης του ν. 4354/2014 (όταν η απαίτηση έχει μεταβιβασθεί σε ΕΑΑΔΠ), η νομιμοποίησή της είναι τόσο ενεργητική, όσο και παθητική²², υπό την αυτονόητη βεβαίως (ως προς την παθητική νομιμοποίηση) προϋπόθεση, ότι η καταγόμενη από τον οφειλέτη σε δίκη διαφορά ανάγεται ευθέως στις ενέργειες της εταιρείας διαχείρισης καθ' εαυτήν και στις έννομες σχέσεις της με τον δανειολήπτη²³.

Ενόψει όλων των ανωτέρω, ορθώς διαμορφώνεται ως μάλλον κρατούσα στη νομολογία των ανώτερων δικαστηρίων η θέση, ότι η εταιρεία διαχείρισης του ν. 4354/2015 νομιμοποιείται εξαιρετικά κατά το άρθρο 2 § 4 του ν. 4354/2015 αδιακρίτως αν αντικείμενο διαχείρισης εκ μέρους της είναι τιτλοποιημένη απαίτηση ή άλλη πιστωτική απαίτηση²⁴. Ομοίως δε ως εκ πάσης απόψεως πειστικότερη στην επιστήμη γνώμη παρίσταται εκείνη που υποστηρίζει ότι, καθώς ο ν. 4354/2015 περιέχει ολοκληρωμένο (και ενιαίο) ρυθμιστικό πλαίσιο του καθεστώτος λειτουργίας των εταιρειών διαχείρισης, τόσο στο πεδίο του ουσιαστικού όσο και του δικονομικού δικαίου, ο διαχειριστής του ν. 4354/2015 διαθέτει πάντοτε την κατ' εξαίρεση νομιμοποίηση του άρθρου 2 § 4 ανεξάρτητα από το ειδικότερο εκάστοτε πλαίσιο, με το οποίο συντελείται η μεταβίβαση των υπό διαχείριση πιστώσεων (δηλαδή είτε στο πλαίσιο τιτλοποίησης του ν. 3156/2003, είτε στο πλαίσιο του ν. 4354/2015, είτε κατά μείζονα λόγο του ν. 4649/2019)²⁵.

²² Δεν είναι πειστικός ο γενικευμένος αντίλογος του *Αποστολάκη*, ό.π., σ. 88. Στη συντρέχουσα νομιμοποίηση όμως, αποτελεί ζήτημα ερμηνείας της σύμβασης διαχείρισης αν και σε ποια έκταση νομιμοποιείται και παθητικά ο διαχειριστής.

²³ Βλ. έτσι ορθά και ΜΠρΛαμ 185/2022, ΤΝΠ Νόμος.

²⁴ Έτσι, εμμέσως πλην σαφώς, για τη διαχείριση τιτλοποιηθεισών απαιτήσεων του ν. 3156/2013 ΑΠ 368/2019 ΝΟΜΟΣ. Πρβλ. ΕφΛαρ 499/2019, ΕφΑθ 854/2021, με ακόμη μεγαλύτερη δε σαφήνεια ΕφΘεσσ 266/2021, ΜΕφΑθ 318/2021, ΜΕφΑθηνών 4652/2021, ΜΠρωτΘεσσ 11151/2019 ΤΝΠ Νόμος, ΜΠρΛαρ 594/2020, ΜΠρωτΒόλου 189/202, ΠΠρωτΠειραιά 655/2022, ΤΝΠ Νόμος, με ιδιαίτερη σαφήνεια και η πολύ πρόσφατη ΜΠρωτΑθηνών 842/2022, ΤΝΠ Νόμος)

²⁵ Έτσι ο *Ορφανίδης*, στο Συνέδριο της Ένωσης Δικαστών και Εισαγγελέων, Εταιρείες απόκτησης και διαχείρισης κόκκινων δανείων-ουσιαστικά και δικονομικά ζητήματα, 10.6.2021.

Απέναντι στην ορθή αυτή άποψη έχει βέβαια διατυπωθεί ένας μη πειστικός κατά τη γνώμη μας αντίλογος. Ειδικότερα, μικρό μέρος της νομολογίας των πρωτοβάθμιων δικαστηρίων, ακολουθώντας αντίστοιχη θεωρητική τάση, τάσσεται αποφαστικά στο ερώτημα, αν η εταιρεία διαχείρισης του ν. 4354/2015, που αποκτά τη διαχείριση τιτλοποιημένων στο πλαίσιο του ν. 3156/2003 απαιτήσεων, έχει τη δικονομική θέση (και τις εξουσίες) του μη δικαιούχου διαδίκου²⁶. Τα επιχειρήματα της άποψης αυτής ωστόσο δεν είναι κατά τη γνώμη μας πειστικά. Ειδικότερα, προβάλλεται το επιχείρημα ότι, ενώ στην αρχική του διατύπωση το άρθρο 3 § 1 του ν. 4354/2015 ενέτασσε ρητώς στο υποκειμενικό πεδίο εφαρμογής του νόμου αυτού, από την πλευρά του «**μεταβιβάζοντος**», και τις «**εταιρίες ειδικού σκοπού του άρθρου 10 του ν. 3156/2003 (Α' 157) και τις Εταιρίες Μεταβίβασης Απαιτήσεων του παρόντος νόμου**», στη συνέχεια, με την τροποποίηση του άρθρου 70 του ν. 4389/2016, απαλείφθηκαν οι συγκεκριμένες δύο κατηγορίες εταιρειών, χωρίς μάλιστα να προκύπτει ο σχετικός δικαιολογητικός λόγος από την αιτιολογική έκθεση της νέας ρύθμισης. Η παρατήρηση αυτή όμως ουδόλως σχετίζεται με το ερώτημα, αν οι εταιρείες διαχείρισης του ν. 4354/2015 διαθέτουν διαφορετική δικονομική υπόσταση, ανάλογα με το είδος των απαιτήσεων που διαχειρίζονται. Το ζήτημα, ποιο νομικό πρόσωπο δύναται να μεταβιβάζει απαιτήσεις υπό το καθεστώς του ενός ή του άλλου νόμου, ουδεμία σχέση έχει με την περαιτέρω προβληματική της δικονομικής υπόστασης και των εξουσιών των διαχειριστών και ειδικότερα των εταιρειών διαχείρισης των απαιτήσεων αυτών.

Πράγματι, σε σχετική Ανακοίνωση/Εγκύκλιο του Υπουργείου Οικονομικών διευκρινιζόταν ότι: «Οι διατάξεις των άρθρων 1 έως και 3 Α του ν. 4354/2015 δεν εφαρμόζονται στις **μεταβιβάσεις** απαιτήσεων μεταξύ πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων και στις συναλλαγές που διέπονται από τους νόμους 3156/2003, 1905/1990, 1664/1986, 4261/2014 και 4514/2018. Υπό αυτή την έννοια, τα πιστωτικά και χρηματοδοτικά ιδρύματα μπορούν να πωλούν μεταξύ τους απαιτήσεις ή να αναλαμβάνουν τη διαχείρισή τους χωρίς να απαιτείται να τηρήσουν τις διαδικασίες που προβλέπει ο ν. 4354/2015 είτε για την αδειοδότηση των εταιρειών διαχείρισης είτε για τις προϋποθέσεις πώλησης απαιτήσεων προς μη αδειοδοτημένες οντότητες. Ειδικότερα ως προς τη μεταβίβαση απαιτήσεων με σκοπό την τιτλοποίηση διευκρινίζεται ότι αυτή διέπεται αποκλειστικά από τις διατάξεις του ν. 3156/2003, ανεξαρτήτως αν στα προς τιτλοποίηση χαρτοφυλάκια συμπεριλαμβάνονται ληξιπρόθεσμες ή μη απαιτήσεις. Κατά συνέπεια, ειδικότερες διαδικαστικές προϋποθέσεις που προβλέπει ο ν. 4354/2015 στα άρθρα 1 -3 Α για την εγκυρότητα της μεταβίβασης απαιτήσεων λόγω πώλησης σε εταιρείες της περίπτ. β της § 1 του άρθρου 1, δεν εφαρμόζονται στην περίπτωση που η μεταβίβαση των απαιτήσεων πραγματοποιείται με σκοπό την τιτλοποίηση σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 3156/2003».

²⁶ Βλ. ιδίως ΜΠρΤρικ 41/2021, ΜΠρΒέρ 92/2021, ΜΠρΧαλκιδικής 59/2022 (αδημοσ.)· έτσι και ο Αποστολάκης, ό.π., ιδίως σ. 88 επ.

Όσον αφορά, επομένως, το εδώ ερευνώμενο ζήτημα, καθίσταται απολύτως σαφές ότι «η μη εφαρμογή των άρθρων 1 έως και 3 Α του ν. 4354/2015 ... στις μεταβιβάσεις απαιτήσεων ... και στις συναλλαγές που διέπονται από τους νόμους 3156/2003...», στην οποία αναφέρεται η ανωτέρω Ανακοίνωση του Υπουργείου Οικονομικών, σκοπό έχει να διευκολύνει τις συναλλαγές που εμπíπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ν. 3156/2003 (τιτλοποίηση) και να απαλλάξει τους συμβαλλόμενους από τις επιπρόσθετες για τη μεταβίβαση των τραπεζικών απαιτήσεων του ν. 4354/2015 «ειδικότερες» προϋποθέσεις. Δεν έχει όμως ο νόμος την έννοια που εν μέρει του αποδίδεται²⁷ -ότι δηλαδή το άρθρο 2 § 4 του ν. 4354/2015 για την κατ' εξαίρεση νομιμοποίηση των ΕΔΑΔΠ δεν εφαρμόζεται τάχα (κα μάλιστα ούτε καν αναλογικώς) **όταν αυτές διαχειρίζονται απαιτήσεις του ν. 3156/2003**. Ο νομοθέτης του άρθρου 70 του ν. 4389/2016 ήθελε να διευκολύνει την τιτλοποίηση και τη μεταβίβαση των απαιτήσεων μεταξύ πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων και όχι να ρυθμίσει και δη με τρόπο αντιφατικό το δικονομικό καθεστώς των εταιρειών διαχείρισης του ν. 4354/2015. Αντιθέτως, το άρθρο 2 § 4 του ν. 4354/2015 εφαρμόζεται ως προς τις ΕΔΑΔΠ του ν. 4354/2015, κάθε φορά που αυτές διαχειρίζονται απαιτήσεις, επομένως και τιτλοποιημένες απαιτήσεις του ν. 3156/2003. Η ενιαία και καθολική εφαρμογή του άρθρου 2 § 4 του ν. 4354/2015 υπηρετεί τον νομοθετικό σκοπό της διευκόλυνσης της διαχείρισης των απαιτήσεων και επιλύει κατά τρόπον πρακτικά ορθό και συστηματικά ενιαίο το πρόβλημα της δικονομικής υπόστασης των εταιρειών αυτών, χωρίς καμία άλλη αυθαίρετη προϋπόθεση, συναρτώμενη ιδίως με το είδος των διαχειριζόμενων απαιτήσεων²⁸.

Το συμπέρασμα αυτό καθίσταται μάλιστα έτι περαιτέρω ακλόνητο με την παρατήρηση, ότι η ανωτέρω νομοθετική τροποποίηση του άρθρου 70 του ν. 4389/2016 είχε μεν ως αποτέλεσμα την εξαίρεση των «εταιρειών ειδικού σκοπού» του άρθρου 10 § 2 ν. 3156/2003 από το υποκειμενικό πεδίο εφαρμογής του νόμου 4354/2015 **από την πλευρά του μεταβιβάζοντος** των απαιτήσεων (κατά την έννοια του ν. 4354/2015), όχι όμως και την απαγόρευση της ανάθεσης της διαχείρισης των απαιτήσεων τους σε εταιρείες διαχείρισης του ν. 4354/2015.

²⁷ Από τον Αποστολάκη, ό.π., σ. 77 επ., 94-96.

²⁸ Βλ. ήδη τη διατύπωση του άρθρου 2 § 4 ν. 4354/2015: «4. Οι Εταιρίες Διαχείρισης νομιμοποιούνται, ως μη δικαιούχοι διάδικοι, να ασκήσουν κάθε ένδικο βοήθημα και να προβαίνουν σε κάθε άλλη δικαστική ενέργεια για την είσπραξη **των υπό διαχείριση απαιτήσεων**, καθώς και να κινούν, παρίστανται ή συμμετέχουν σε προπρωχευτικές διαδικασίες εξυγίανσης, πτωχευτικές διαδικασίες αφερεγγυότητας, διαδικασίες διευθέτησης οφειλών και ειδικής διαχείρισης των άρθρων 61 επ. του ν. 4307/2014 (Α' 246). Εφόσον οι Εταιρίες συμμετέχουν σε οποιαδήποτε δίκη με την ιδιότητα του μη δικαιούχου διαδίκου το δεδicatedμένο της απόφασης καταλαμβάνει και τον δικαιούχο της απαίτησης». Βλ. έτσι πρόσφατα και ορθά ΜΠρΑθ 842/2022, ΤΝΠ Νόμος.

Αντιθέτως, όπως ρητώς η ίδια ανωτέρω Ανακοίνωση/Εγκύκλιος του Υπουργείου Οικονομικών αναφέρει: «4. Οι εταιρείες διαχείρισης ... του ν. 4354/2015 είναι ... χρηματοδοτικά ιδρύματα ... Η ως άνω ιδιότητα μνημονεύεται ρητά στο προτελ. εδ. της περ. α της § 1 του άρθρου 1 του ν. 4354/2015. Ως χρηματοδοτικά ιδρύματα οι εν λόγω εταιρείες επιτρέπεται κατά τη ρητή πρόβλεψη του πρώτου εδαφίου της § 14 του άρθρου 10 του ν. 3156/2003 να διαχειρίζονται τιτλοποιημένες απαιτήσεις. Αυτονόητο ότι, στην περίπτωση αυτή, οφείλουν να πληρούν τις ειδικότερες προϋποθέσεις των § 14 και 15 του άρθρου 10 του ν. 3156/2003 που προβλέπονται για τη διαχείριση των τιτλοποιημένων απαιτήσεων»²⁹. Εφόσον, όμως, οι εταιρείες αυτές αναλαμβάνουν τη διαχείριση των τιτλοποιημένων απαιτήσεων, εφαρμόζεται ως προς αυτές (τις εταιρείες διαχείρισης) το καθεστώς του νόμου 4354/2015, το οποίο και τις προβλέπει.

Ήδη, μάλιστα, όπως ανωτέρω εκτέθηκε, τη διαχείριση τιτλοποιημένων απαιτήσεων του ν. 3156/2003 από τις ΕΔΑΔΠ του ν. 4354/2015 επιβεβαιώνει και ο νεότερος νομοθέτης του ν. 4649/2019³⁰ (Πρόγραμμα ΗΡΑΚΛΗΣ), στο άρθρο 2 § 5 του οποίου ορίζεται ότι: «5) Ως «διαχειριστής απαιτήσεων» νοείται η Εταιρεία Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις κατά την έννοια της περίπτωσης α' της παραγράφου 1 του άρθρου 1 του ν. 4354/2015 (Α' 176) ή πιστωτικό ίδρυμα που λειτουργεί σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 4261/2014 (Α' 107), πλην του μεταβιβάζοντος³¹».

²⁹ Βλ. άλλωστε το άρθρο 1 § 1γ και δ του ν. 4354/2015: «δ. Οι διατάξεις του παρόντος δεν επηρεάζουν την εφαρμογή των διατάξεων του νόμου 3156/2003...».

³⁰ Όπως αναφέρθηκε με το συγκεκριμένο Νόμο, καθορίζονται οι προϋποθέσεις και οι όροι υπό τους οποίους δύναται να παρέχεται η εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου, σύμφωνα με την από 10.10.2019 C (2019) 7309 απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και την από 9.4.2021 C (2021) 2545 απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, οι οποίες αφορούν στο πρόγραμμα παροχής εγγύησης σε τιτλοποιήσεις πιστωτικών ιδρυμάτων, με σκοπό τη μείωση των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων τους, με την ονομασία «ΗΡΑΚΛΗΣ». Ο συγκεκριμένος νόμος εφαρμόζεται σε τιτλοποιήσεις απαιτήσεων που διενεργούνται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 10 του ν. 3156/2003 από πιστωτικά ιδρύματα, συμπεριλαμβανομένων θυγατρικών αλλοδαπών πιστωτικών ιδρυμάτων, με κύρια εγκατάσταση στην Ελληνική Επικράτεια.

³¹ Η ρητή εδώ εξαίρεση του μεταβιβάζοντος συνιστά απόκλιση από το άρθρο 10 § 14 ν. 3156/2003, κατά το οποίο διαχειριστής δύναται να ορισθεί και ο μεταβιβάζων.

Περαιτέρω, δεν είναι χωρίς σημασία για την εδώ ερευνώμενη προβληματική ότι και ο νομοθέτης του ν. 4799/2021 προσέθεσε (με το άρθρο 108) στην § 2 του άρθρου 64 του ν. 4548/2018 διάταξη, συμφώνως προς την οποία **οι εταιρείες διαχείρισης του ν. 4354/2015 μπορούν να ορίζονται και ως εκπρόσωποι των ομολογιούχων** (όχι απλώς ως διαχειριστές των τιτλοποιημένων απαιτήσεων³²), να αποκτούν δηλαδή για τον λόγο αυτόν εξουσία εξωδικαστικής και δικαστικής (άρθρο 4 § 6 ν. 3156/2003) εκπροσωπήσεως της ομάδας των ομολογιούχων, οπότε και ενεργούν ούτως ή άλλως ως μη δικαιούχοι διάδικοι («με μνεία της ιδιότητάς τους»)³³.

Συνακόλουθα, κατά την άποψή μας, που συνάδει άλλωστε με τη μάλλον κρατούσα στη νομολογία και την επιστήμη άποψη, **οσάκις διαχειρίστρια απαιτήσεων από τιτλοποίηση είναι εταιρεία του ν. 4354/2015, το άρθρο 2 § 4 του ν. 4354/2015 εφαρμόζεται ευθέως**³⁴.

³² Βλ. και *Σαϊτάκη*, Σύμβαση ομολογιακού δανείου και ρήτρες ανάληψης παρεπόμενων υποχρεώσεων (covenants), 2022, σ. 37.

³³ *Λέκκας*, ό.π., σ. 68· *Σαϊτάκης*, ό.π. σ. 35· *Κολοτούρος*, Η απαλλοτρίωσις του επιδίκου αντικειμένου, Ημ. Β, 2009, σ. 11· *Καλαβρός*, ΠολΔικ, § 38 σ. 648· *Βερβεσός*, σε ΔικΑΕ, τ. 10, ν. 3156/2003, άρθρ. 4 αρ 18, ο οποίος μάλιστα δέχεται ότι η εξουσία του εκπροσώπου των ομολογιούχων ως μη δικαιούχου διαδίκου είναι αποκλειστική, εφόσον δεν ορίζεται άλλως στους όρους του ομολογιακού δανείου· *Πλεύρη*, Μη δικαιούχοι και μη υπόχρεοι διάδικοι στην πολιτική δίκη, 2014, σ. 92-93. Αλλιώς, αλλά όχι ορθώς, οι *Κ. Χριστοδούλου*, Δ 2004, 868, 870 επ. και *Βενιέρης*, Τιτλοποίηση απαιτήσεων σύμφωνα με τον ν. 3156/2003 υπό το πρίσμα της διεθνούς πρακτικής, 2005, σ. 298 επ., οι οποίοι κάνουν λόγο για αντιπροσώπευση.

³⁴ Για τα ζητήματα που θέτει η διάταξη αυτή βλ., ενδεικτικά, *Κολοτούρο*, Δικονομική αρμοδιότης των εταιρειών διαχείρισεως απαιτήσεων εκ δανείων και πιστώσεων, Γνμδ, ΧρΙΔ 2019, 464 επ.· *Κιτσαρά*, ΧρΙΔ 2020, 721 επ. 731 επ.· *Γιαννόπουλο*, Ζητήματα ως προς τον χαρακτήρα της νομιμοποίησης της Εταιρείας Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις ν. 4354/2015 κατά τη δικαστική άσκηση υπό διαχείριση απαιτήσεων τραπεζικού ιδρύματος, Αρμ 2018, 1924 επ.· *τον ίδιο*, Η εταιρεία διαχείρισης απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις ως μη δικαιούχος διάδικος στη διαγνωστική δίκη και στο στάδιο της αναγκαστικής εκτέλεσης, Αρμ 2019, 233 επ.· *τον ίδιο*, Παρατηρήσεις στη νομολογία, ΕΠολΔ 2019, 609 επ.· *Μανιώτη*, Ζητήματα νομιμοποίησης και υποκειμενικών ορίων των δεδικασμένων από την εξουσιοδότηση προς είσπραξη απαιτήσεως. Το παράδειγμα του άρθρου 2 § 4 ν. 4354/2015, ΕφΑΔ 2019, 609. Από τη νομολογία βλ. ΑΠ 763/2019 και ΑΠ 368/2019 ΝΟΜΟΣ· ΜΠρΚυπαρ 112/2017, ΜΠρΚαρδ 49/2019, ΜΠρΑΘ 3109/2019, ΜΠρΛαρ 155/2019, ΜΠρΠερι 3604/2019, όλες δημ. στην ΕΠολΔ 2019, 566 επ. με παρατηρήσεις *Γιαννόπουλου*.

Η διάταξη αυτή έχει γενικό χαρακτήρα και ρυθμίζει με τρόπο απολύτως σύμφωνο με τον σκοπό του νόμου το δικονομικό καθεστώς της δράσης των εν λόγω εταιρειών ως κατ' εξαίρεση νομιμοποιούμενων διαδικών. Εφόσον δε στη δίκη οι Ε.Δ.Α.Δ.Π ενεργούν ως μη δικαιούχοι διάδικοι, είναι προφανές ότι εξ απόψεως ουσιαστικού δικαίου ενεργούν εν προκειμένω ως έμμεσοι (όχι άμεσοι: ΑΚ 211³⁵), δυνάμει λειτουργήματος ενεργούντες αντιπρόσωποι³⁶ των δικαιούχων των τιτλοποιημένων απαιτήσεων³⁷. Είναι δηλαδή οι ίδιες διάδικοι, ενώ επί άμεσης αντιπροσωπείας διάδικος είναι ο αντιπροσωπευόμενος³⁸.

³⁵ Όπως αντίθετα δέχεται ο *Τσολακίδης*, ό.π., 641 επ. (644).

³⁶ Ως έμμεσοι αντιπρόσωποι οι Ε.Δ.Α.Δ.Π. ενεργούν ιδίω ονόματι (αλλά όχι για ίδιο λογαριασμό), οι δικαιοπραξίες δε που καταρτίζουν θα έπρεπε να είναι στο δικό τους όνομα. Παρά ταύτα, οι εταιρείες αυτές ενεργούν ως δυνάμει λειτουργήματος μη δικαιούχοι διαχειριστές αλλότριας περιουσίας, χαρακτηριστικό που τους καθιστά οιονεί νόμιμους αντιπρόσωπους (*Κιτσαράς*, Η πλαγιαστική άσκηση των δικαιωμάτων, 2007, σ. 16-170 σημ. 17). Έτσι λ.χ. ο επίσης δυνάμει λειτουργήματος ενεργών σύνδικος της πτώχευσης μπορεί να ασκήσει το δικαίωμα εξωνήσεως (*Κ. Ρόκας*, Πτωχευτικόν δίκαιον, 1978, σ. 120) ή το δικαίωμα προαιρέσεως του πτωχού (*Γεωργιάδης*, Σύμφωνον προαιρέσεως και δικαίωμα προαιρέσεως, 1970, σ. 265). Στην περίπτωση αυτή ορθώς υποστηρίζεται ότι με τη δήλωση του συνδίκου περί ασκήσεως του διαπλαστικού δικαιώματος, που δεν γίνεται στο όνομα του πτωχού αλλά του ίδιου του συνδίκου, η σκοπούμενη δικαιοπραξία καταρτίζεται μεταξύ των αρχικών της μερών (πτωχού και προς τον η δήλωση περί ασκήσεως του δικαιώματος). Τούτο όμως δικαιολογείται στην ειδική αυτή περίπτωση τόσο επειδή η πτώχευση στερεί τον πτωχό από το δικαίωμα διαχείρισεως και διαθέσεως της πτωχευτικής περιουσίας όσο και διότι ο ασκών το διαπλαστικό δικαίωμα σύνδικος προβαίνει στη σχετική δήλωση βουλήσεως όχι κατά κυριολεξία ιδίω ονόματι, αλλά εμφανώς υπό την ιδιότητά του ως συνδίκου (βλ. έτσι *Δωρή*, στον ΑΚ Γεωργιάδη/Σταθόπουλου¹, άρθρ. 211 αρ. 10), ήτοι υπό την ιδιότητα του έχοντος την εξουσία «οργανικής εκπροσωπήσεως αφηρημένως και αορίστως της πτωχεύσεως» (*Κ. Ρόκας*, ό.π., σ. 107). Η εξουσία αυτή του συνδίκου, καίτοι κατά κυριολεξία δεν είναι εξουσία άμεσης αντιπροσωπείας του πτωχού, εμφανίζει αναμφισβητήτως σημαντικές ομοιότητες προς αυτήν. Οι εν λόγω ομοιότητες έχουν πράγματι ως πρακτική συνέπεια τη δυνατότητα ανάλογης εν προκειμένω εφαρμογής των διατάξεων για την άμεση αντιπροσωπεία (*Δωρή*, ό.π.).

³⁷ *Κιτσαράς*, ό.π., 303 επ., 305 σημ. 8.

³⁸ Βλ. ενδεικτικά *Κιτσαρά*, Η πλαγιαστική άσκηση των δικαιωμάτων, σ. 64-64 και 77 επ.

IV. Συμπερασματικά, οι εταιρείες διαχείρισης του ν. 4354/2015, αναλαμβάνοντας συμβατικώς τη διαχείριση απαιτήσεων, είτε τραπεζικών (κατά την έννοια του ν. 4354/2015), είτε από τιτλοποίηση, κατά την έννοια του ν. 3156/2003, ή, κατά μείζονα λόγο, του ν. 4649/2019, έχουν πάντοτε τη δικονομική ιδιότητα που προβλέπεται ειδικώς γι' αυτές στο άρθρο 2 § 4 του ν. 4354/2015, δηλαδή του μη δικαιούχου διαδίκου και ορθά επικράτησε η συγκεκριμένη άποψη. Τούτο σημαίνει ότι μπορούν να διενεργούν κάθε αναγκαία για την είσπραξη της απαιτήσεως διαδικαστική πράξη στο όνομά τους, καίτοι η απαίτηση δεν είναι δική τους. Η δικονομική τους εξουσία στηρίζεται μεν κατ' αρχήν σε σύμβαση διαχείρισης· τη σύμβαση αυτή, όμως, αναγορεύει ο νομοθέτης με ρητή και εξαιρετική διάταξη (άρθρο 2 § 4 ν. 4354/2015) σε θεμέλιο κατ' εξαίρεση νομιμοποίησης.

Περαιτέρω από τις ίδιες όπως και παραπάνω διατάξεις (και συγκεκριμένα κατά χρονολογική σειρά των ν. 3156/2003, 4343/2015 και 4649/2015) προκύπτει και η εξής διάκριση:

1. Στην περίπτωση των τιτλοποιημένων κατά τον ν. 3156/2003 απαιτήσεων η νομιμοποίηση της εταιρείας διαχείρισης δεν είναι αποκλειστική³⁹, αλλά συντρέχουσα και τα μέρη δεν μπορούν να συμφωνήσουν το αντίθετο⁴⁰. Το ίδιο ακριβώς ισχύει και στην περίπτωση της ανάθεσης της διαχείρισης στο πλαίσιο του ν. 4354/2015 από το πιστωτικό ίδρυμα (που παραμένει δικαιούχος της απαίτησης) σε εταιρεία διαχείρισης του ν. 4354/2015. Αντίθετο συμπέρασμα (περί δυνατότητας ιδρύσεως αποκλειστικής νομιμοποίησης της εταιρείας διαχείρισης δυνάμει της συμβάσεως διαχείρισης) δεν δύναται να εξαχθεί ούτε από το ενίοτε επικαλούμενο προς την κατεύθυνση αυτή άρθρο 239 ΑΚ⁴¹, ως αναλογικώς εφαρμοστέας διατάξεως. Η αναλογική τυχόν εφαρμογή της διάταξης αυτής ειδικώς εν προκειμένω, θα οδηγούσε πρώτα απ' όλα στην αυθαίρετη διάκριση μεταξύ της συμβατικής θεμελίωσης της νομιμοποίησης (που θα θεωρείτο με βάση την ΑΚ 239 δυνατή) και της συμβατικής θεμελίωσης της αντιπροσώπευσης στη δίκη κατ' ΑΚ 211 επ. (που αποκλείεται οπωσδήποτε).

³⁹ Αποκλειστική νομιμοποίηση έχουν οι ΕΔΑΔΠ μόνον κατά τη διαχείριση τραπεζικών απαιτήσεων που μεταβιβάστηκαν σε ΕΑΑΔΠ. Αποκλειστική είναι επίσης η νομιμοποίηση του εκπροσώπου των ομολογιούχων, υπό την έννοια ότι υπόκειται στις αποφάσεις της πλειοψηφίας και, κατ' επέκταση, ενδέχεται να ενεργεί αντίθετα από την ατομική θέληση συγκεκριμένου ομολογιούχου δανειστή: βλ. *Λέκκα*, ό.π., σ. 67 μ.π.π.

⁴⁰ Έτσι, όμως, ο *Κολοτούρος*, ΧρΙΔ 2019, 470, εκκινών από τη βασική θέση του, ότι η συμβατική θεμελίωση της νομιμοποίησης είναι εν γένει επιτρεπτή κατ' ανάλογη εφαρμογή της ΑΚ 239 και γενικότερα του θεσμού της εξουσιοδότησης, δεχόμενος δε περαιτέρω ότι η συμβατική ελευθερία καθιστά δυνατή και τη συμφωνία ρήτρας αποκλειστικότητας.

⁴¹ *Κολοτούρος*, ό.π.

Αλλά οι δύο αυτοί θεσμοί του ουσιαστικού δικαίου (εξουσιοδότηση και αντιπροσώπευση) έχουν κοινή αντιμετώπιση. Επιπλέον, η επίκληση εδώ της ΑΚ 239 είναι τελικώς αλυσιτελής, δεδομένου ότι η κατ' ΑΚ 239 εξουσιοδότηση (όπως και η κατ' ΑΚ 211 επ. πληρεξουσιότητα) **δεν δύναται** ήδη κατά το ουσιαστικό δίκαιο να αναπτύξει χαρακτήρα αποκλεισμού της αντίστοιχης εξουσίας του εξουσιοδοτούντος/πληρεξουσιοδότη· δεν δύνανται δηλαδή να συμφωνηθεί ως «εκτοπιστική»⁴². Για τους ίδιους, εν πολλοίς, λόγους, ατυχής είναι τέλος και η επίκληση του άρθρου 85 ΚΠολΔ, ως υποτιθέμενης ενδείξεως γενικότερης από τον νομοθέτη αναγνώρισης του μηχανισμού της συμβατικής θεμελίωσης της νομιμοποίησης. Και τούτο αφενός μεν επειδή στη διάταξη αυτή (άρθρο 85 εδ. α') προβλέπεται τριμερής σύμβαση (των αρχικών διαδίκων/αντιδίκων και του παρεμβαίνοντος), και όχι διμερής, αφετέρου όμως, και κυρίως, επειδή και τότε ακόμη το δεδικασμένο της αποφάσεως δεν καταλαμβάνει τον τεθέντα εκτός δίκης αρχικό διάδικο-κατ' επίκληση φορέα του επίδικου δικαιώματος (άρθρο 85 εδ. β'). Αλλά το τελευταίο αποτελεί τον πυρήνα της όλης θεωρητικής και νομολογιακής έριδας αναφορικής προς την αναγνώριση της κατ' εξουσιοδότηση θεμελίωσης της νομιμοποίησης.

2. Προκειμένου μία απαίτηση από σύμβαση πιστώσεως να μεταβιβαστεί στο πλαίσιο του άρθρου 1 του ν. 4354/2015 από Πιστωτικό Ίδρυμα σε ΕΑΑΔΠ του ν. 4354/2015, καθίσταται υποχρεωτική (ως προϋπόθεση του κύρους της μεταβίβασης) η ανάθεση της διαχείρισής της σε εταιρεία διαχείρισης του ίδιου νόμου (βλ. άρθρο 1 υπό γ).

3. Ομοίως, εφόσον μία απαίτηση από σύμβαση πιστώσεως τιτλοποιηθεί μεν κατά το ν. 3156/2003, παράλληλα όμως ενταχθεί στο πρόγραμμα εγγυήσεων «ΗΡΑΚΛΗΣ» του ν. 4649/2019, καθίσταται επίσης υποχρεωτική η ανάθεση της διαχείρισής της (βλ. άρθρο 5) είτε σε εταιρεία διαχείρισης του ν. 4354/2015 είτε σε (άλλο σε σχέση με τον μεταβιβάζοντα) πιστωτικό ίδρυμα.

4. Τέλος, το προβλεπόμενο για τις εταιρείες διαχείρισης του ν. 4354/2015 δικονομικό καθεστώς ισχύει ανεξάρτητα από το είδος των απαιτήσεων που αυτές διαχειρίζονται (τιτλοποιημένες απαιτήσεις ή μη), εφαρμόζεται δε και για τα πιστωτικά και χρηματοδοτικά ιδρύματα που αναλαμβάνουν τη διαχείριση απαιτήσεων κατά το άρθρο 10 § 14 ν. 3156/2003.

⁴² Βλ. αντί άλλων *Κιτσαρά*, Ενοχικές δεσμεύσεις, σ. 81 επ. μ.π.π.

ΕΡΩΤΗΜΑ 2^ο: Προσκομιδή νομιμοποιητικών εγγράφων εκ μέρους των ΕΔΑΔΠ στο πλαίσιο διαδικασιών επιδίκασης απαιτήσεων (διαγνωστική δίκη, έκδοση διαταγής πληρωμής) και αναγκαστικής εκτέλεσης (άρθρο 925 ΚΠολΔ). **(i)** Ποια είναι τα πρόσφορα νομιμοποιητικά έγγραφα για την απόδειξη της νομιμοποίησης των ΕΔΑΔΠ, στο πλαίσιο διαδικασιών τιτλοποίησης απαιτήσεων του ν. 3156/2003 και πώλησης απαιτήσεων του ν. 4354/2015; **(ii)** Για την απόδειξη της νομιμοποίησης των ΕΔΑΔΠ, είναι απαραίτητο να προσκομίζεται το πλήρες κείμενο αφενός της σύμβασης πώλησης και μεταβίβασης των απαιτήσεων, αφετέρου της σύμβαση διαχείρισης των απαιτήσεων;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ:

I. Τόσο στη διαδικασία εκδόσεως διαταγής πληρωμής, όσο και στη διαδικασία της αναγκαστικής εκτέλεσεως, ο αιτών ή επισπεύδων θα πρέπει, εκτός των άλλων, να θεμελιώσει την ενεργητική του νομιμοποίηση. Ειδικά μάλιστα στο στάδιο της εκτέλεσεως, εφόσον ο επισπεύδων είναι πρόσωπο διαφορετικό από τον αναγραφόμενο στον εκτελεστό τίτλο δικαιούχο, περίπτωση που κατά κανόνα συντρέχει όταν χωρήσει ειδική ή καθολική διαδοχή, θα πρέπει, με ποινή την ακυρότητα ανεξαρτήτως βλάβης, να κοινοποιούνται τα έγγραφα από τα οποία προκύπτει η νομιμοποίησή του (βλ. έτσι ρητά άρθρα 925 § 1 και 924 ΚΠολΔ). Ειδικότερα:

II. Μέρος της νομολογίας δέχεται⁴³ ότι για την έκδοση διαταγής πληρωμής με αιτούντα την εταιρεία διαχείρισης (ή γενικά τον διαχειριστή) δεν αρκεί αυτή να προσκομίζει τα έγγραφα που έχουν υποβληθεί σε δημοσιότητα και πιστοποιούν τη μεταβίβαση από τον αρχικό στο νέο δικαιούχο, αλλά το σύνολο των εγγράφων, από τα οποία προκύπτει το σύνολο των νομικών μεταβολών. Συγκεκριμένα πρέπει κατά την άποψη αυτή να προσκομίζονται: α) η σύμβαση μεταβίβασης β) η σύμβαση διαχείρισης, σε συνδυασμό με την καταχώρηση σε περίληψη των εγγράφων αυτών σύμφωνα με το άρθρο 3 του ν. 2844/2000 στο Ενεχυροφυλακείο του τόπου κατοικίας ή έδρας του μεταβιβάζοντος, με το σχετικό απόσπασμα των μεταβιβαζόμενων απαιτήσεων. Ο αντίλογος που διατυπώνεται ωστόσο από άλλο τμήμα της νομολογίας είναι τελολογικά αξιοπρόσεχτος και τελικώς πειστικός.

⁴³ ΤρΕφΘεσσ 417/2022, ΜΠρΘεσσ 9462/2021.

Συγκεκριμένα γίνεται δεκτό⁴⁴ ότι «στις περιπτώσεις των άρθρων 4354/2015 και 3156/2003 με δεδομένη τη συνθετότητα και την έκταση των επιμέρους πράξεων, από τις οποίες απαρτίζεται η μεταβίβαση των απαιτήσεων και εν συνεχεία η ανάθεση τα διαχείρισης αυτών, άρα και των αντίστοιχων εγγράφων που την πιστοποιούν, απαίτηση συγκοινοποίησης στον καθού η εκτέλεση οφειλέτη, στο πλαίσιο της ρύθμισης του άρθρου 925 § 1 ΚΠολΔ ολόκληρων των σχετικών συμβάσεων μεταβίβασης και ανάθεσης της διαχείρισης, εκτός του ότι δεν συμπορεύεται με το πνεύμα της ρύθμισης του άρθρου 925 § 1 είναι ιδιαιτέρως πολυτελής, εξόχως δαπανηρή, στείρα τυπολατρική και παρεμβάλλει σοβαρά εμπόδια στην εκτελεστική διαδικασία, παρεμποδίζοντας αδικαιολογήτως την πρόσβαση σε αυτήν των δανειστών. Η αναγκαστική εκτέλεση θέτει μεν συνήθως τον τύπο πριν την ουσία, όχι όμως σε βαθμό που να εγγίζει τα όρια της κατάχρησης. Κατ' ανάγκη επομένως θα πρέπει να επιλεγούν μόνο εκείνα τα έγγραφα, που αποδεικνύουν τη συντέλεση της μεταβίβασης και στοιχειοθετούν τη νομιμοποίηση του επισπεύδοντος».

Η θέση αυτή βρίσκει έρεισμα σε παλαιότερη απόφαση του ΑΠ (την υπ' αρ. 345/2006), η οποία, αντιμετωπίζοντας το εν πολλοίς ανάλογο ζήτημα της ενεργητικής νομιμοποίησης του νέου νομικού προσώπου, που προέρχεται από τη συγχώνευση εταιρειών, δέχθηκε ότι η κοινοποίηση όλων των εγγράφων (και μεταξύ αυτών και του συμβολαιογραφικού εγγράφου της συγχώνευσης) «δεν συμπορεύεται με το πνεύμα του άρθρου 925 ΚΠολΔ είναι δε ιδιαιτέρως πολυτελής, εξόχως δαπανηρή, αλλά και παρεμβάλλει σοβαρά εμπόδια, παρεμποδίζοντας την πρόσβαση των δανειστών αδικαιολογήτως στην εκτελεστική διαδικασία και άρα τα έγγραφα που πιστοποιούν τις πράξεις και ολοκληρώνουν τη συγχώνευση (επομένως τα έγγραφα δημοσιότητας είναι τα μόνα κρίσιμα που πρέπει να συγκοινοποιούνται στον οφειλέτη με την επιταγή). Όλα τα προηγούμενα οσηδήποτε σπουδαιότητα και σοβαρότητα και αν παρουσιάζουν για τη διαδικασία της συγχωνεύσεως καθ' εαυτήν, δεν παύουν να αποτελούν στοιχεία, που αφορούν στις εσωτερικές σχέσεις των συγχωνευόμενων εταιρειών. Προς τα έξω η συγχώνευση λαμβάνει σάρκα και οστά μόνο με την έγκριση και καταχώρηση της εγκριτικής πράξεως στο Μητρώο Ανωνύμων Εταιρειών. Τα έγγραφα, που νομιμοποιούν συνεπώς τη νέα εταιρεία, που προήλθε από τη συγχώνευση των τραπεζικών ανωνύμων εταιρειών είναι η απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης με την οποία εγκρίνεται η συγχώνευσή τους, καθώς και η σχετική ανακοίνωση της καταχώρησης όλων των συγχωνευόμενων εταιρειών στο Μητρώο. Η κοινοποίηση των εγγράφων αυτών είναι αρκετή και ανταποκρίνεται πλήρως στη νομοτυπική μορφή των εγγράφων που αξιώνει το άρθρο 925 § 1 του ΚΠολΔ. Ως προς το συμβολαιογραφικό έγγραφο της συγχώνευσης η ενδεχόμενη υποχρεωτική συγκοινοποίησή του όχι μόνο δεν βρίσκει έρεισμα στο νόμο, αλλά δεν εξυπηρετεί και καμία πρακτική σκοπιμότητα, ενώ αντιθέτως μόνο προσκόμματα στην εκτέλεση και δυσανάλογη επιβάρυνση του οφειλέτη επιφέρει».

⁴⁴ ΜΕφΘεσσ 177/2022, ΕφΘεσσ 160/2022, ΜΕφΘεσσ 2103/2021, ΕφΠειρ 574/2020, ΕφΘεσσ 1643/2019, ΜΠρΠατρ 106/2022, ΜΠρΚαστ 51/2022 (ΝΟΜΟΣ).

Κατά τη γνώμη μας οι τελολογικές αυτές σταθμίσεις ισχύουν και εν προκειμένω, ώστε να παρίσταται ως οπωσδήποτε ορθότερη η διαμορφούμενη στον Άρειο Πάγο, αλλά κυρίως στα δευτεροβάθμια δικαστήρια ανωτέρω αντίστοιχη προσέγγιση. Την ορθή αυτή προσέγγιση πρόσφατα υιοθέτησε, εξάλλου, και η ΑΠ 909/2021, η οποία για την περίπτωση ειδικά της τιτλοποίησης του ν. 3156/2003 δέχθηκε ότι αποδεικνύεται πλήρως η νομιμοποίηση της εταιρείας διαχείρισης από τα προσιτά σε κάθε ενδιαφερόμενο τρίτον, επομένως και στο δανειολήπτη, έγγραφα και συγκεκριμένα του εγγράφου του Ενεχυροφυλακείου, την καταχώρηση της μεταβολής και το απόσπασμα παράρτημα, από το οποίο προκύπτει η μεταβίβαση της κάθε φορά επίδικης απαιτήσεως. Η απόφαση ανήρесе την προσβαλλόμενη απόφαση του Εφετείου, που αξίωσε για την απόδειξη της νομιμοποίησης να προσκομιστεί και το έγγραφο μεταβίβασης (για την ακρίβεια επαναμεταβίβασης της απαιτήσεως) και δέχθηκε, ρητά, ότι αρκεί το έντυπο δημοσίευσης στο αρμόδιο ενεχυροφυλακείο της συμβάσεως μεταβιβάσεως ή διαχείρισης, όπως το περιεχόμενο αυτών προσδιορίζεται από τις ΥΑ 20783/2020 και 161337/2003 και επικυρωμένο απόσπασμα από το παράρτημα της σύμβασης πώλησης των απαιτήσεων.

III. Εξάλλου, για τη νομιμοποίηση της εταιρείας διαχείρισης στην αναγκαστική εκτέλεση αρκεί αυτή να προσκομίζει τα σχετικά έγγραφα, που αποδεικνύουν τη μεταβίβαση, τιτλοποίηση, ή διαχείριση, στην πρώτη διαδικαστική ή εξώδικη πράξη που επιχειρεί. Εάν η πρώτη διαδικαστική πράξη είναι η κατά τα άρθρα 623 επ. ΚΠολΔ αίτηση για την έκδοση διαταγής πληρωμής, τότε τα έγγραφα πρέπει να προσκομίζονται κατά την έκδοση της διαταγής πληρωμής και να παραμένουν σύμφωνα με το άρθρο 632 § 2 εδ β' στο αρχείο του δικαστηρίου, για όσον χρόνο διαρκεί η προθεσμία ασκήσεως της κατά το άρθρο αυτό (632) ανακοπής. Εφόσον προσκομιστούν τότε, αποκρυσταλλώνεται η εξαιρετική νομιμοποίηση της εταιρείας διαχείρισης και παρέλκει τόσο η προσκομιδή τους στη δίκη της ανακοπής κατά της διαταγής πληρωμής (632/633 ΚΠολΔ), όσο και η κοινοποίησή τους στην αναγκαστική εκτέλεση.

Εάν, αντίθετα, η διαταγή πληρωμής και γενικά ο εκτελεστός τίτλος έχει εκδοθεί στο όνομα του αρχικού δικαιούχου ή της εταιρείας πιστώσεων, και η εταιρεία διαχείρισης εμφανίζεται για πρώτη φορά στο στάδιο της εκτελέσεως, τα νομιμοποιητικά έγγραφα που έχουν υποβληθεί σε δημοσιότητα θα πρέπει να επιδοθούν με την επιταγή προς εκτέλεση που επιδίδει η τότε πρωτοεμφανιζόμενη εταιρεία διαχείρισης, σύμφωνα με το άρθρο 925 ΚΠολΔ.

Ερώτημα 3^ο. Ποιο είναι το παραδεκτό αίτημα είτε στην αίτηση για την έκδοση της διαταγής πληρωμής, είτε στην κατά το άρθρο 924 ΚΠολΔ επιταγή προς εκτέλεση, που συντάσσει η εταιρεία διαχείρισης; **(i)** Είναι παραδεκτό και νόμιμο το αιτητικό ενδίκου βοηθήματος που ασκεί η ΕΔΑΔΠ για λογαριασμό του δικαιούχου της απαίτησης (Εταιρείας Ειδικού Σκοπού) και με το οποίο ζητείται να καταδικαστεί ο οφειλέτης σε καταβολή του αιτούμενου ποσού όχι προς την ΕΔΑΔΠ, αλλά απευθείας προς την Εταιρεία Ειδικού Σκοπού; **(ii)** Για τη σύνταξη επιταγής προς εκτέλεση κατ' άρθρο 924 ΚΠολΔ, είναι νοητό ο οφειλέτης να επιτάσσεται να καταβάλλει όχι στην ΕΔΑΔΠ, αλλά απευθείας στον δικαιούχο της απαίτησης, εφόσον αυτό έχει συμφωνηθεί στα συμβατικά έγγραφα της οικείας συναλλαγής (τιτλοποίησης ή πώλησης);

ΑΠΑΝΤΗΣΗ:

Ι. Όπως εκτέθηκε, η εταιρεία διαχείρισης εξ απόψεως ουσιαστικού μεν δικαίου φέρει την ιδιότητα του εξουσιοδοτηθέντος προς είσπραξη, εκ δικονομικής δε απόψεως εκείνη του μη δικαιούχου διαδίκου. Με αφετηρία τη δικονομική της ιδιότητα, η οποία δεικνύει ότι ασκεί δικαστικά ιδίω ονόματι αλλότρια απαίτηση, είναι κατ' αρχήν προφανές ότι η ΕΔΑΔΠ νομιμοποιείται ενεργητικώς να ζητεί να υποχρεωθεί ο εναγόμενος σε καταβολή/ή να επιτάσσει τον καθ' ου η εκτέλεση σε καταβολή προς τον δικαιούχο της απαίτησης, δηλ. προς την εταιρεία ειδικού σκοπού⁴⁵. Τούτο συμβαίνει ακριβώς επειδή η ιδιότητα του διαδίκου, ως δικονομική, δεν συμπίπτει εν προκειμένω με την ιδιότητα του υποκειμένου της επικαλούμενης επίδικης απαιτήσεως, η οποία και καθορίζει το αίτημα της αγωγής: ο εναγόμενος/επιτασσόμενος πρέπει να καταβάλει προς τον επικαλούμενο φορέα της επίδικης/επιδικασθείσης απαιτήσεως, ο οποίος εν προκειμένω είναι η εταιρεία ειδικού σκοπού. Στην περίπτωση αυτή, και επειδή η δική της εξουσία εισπράξεως είναι συντρέχουσα με εκείνη της εταιρείας ειδικού σκοπού, δημιουργείται μεταξύ τους σχέση ενεργητικής εις ολόκληρον οφειλής (ΑΚ 489 επ.) -όχι ενεργητικής αδιαίρετης ενοχής: ΑΚ 495-, ο δε οφειλέτης δικαιούται να καταβάλει σε οποιονδήποτε εξ αυτών⁴⁶. Η σχέση αυτή δικαιολογεί όμως (ήδη σε ουσιαστικό επίπεδο) την ιδιόμορφη συγκέντρωση της ενοχής στο πρόσωπο εκείνου που πρώτος θα ασκήσει αγωγή προς εκπλήρωση (ΑΚ 490 εδ. β')⁴⁷. Συνέπεια αυτού είναι να αναλώνεται η εξουσία είσπραξης της εταιρείας ειδικού σκοπού με την άσκηση της αγωγής εκ μέρους της εξουσιοδοτηθείσης προς είσπραξη ΕΔΑΔΠ (ΑΚ 239 σε συνδ. με ΑΚ 490 εδ. β').

⁴⁵ Ότι αυτό ισχύει σε κάθε περίπτωση μη δικαιούχου διαδίκου βλ., ενδεικτικά, *Κίτσαρά*, Η πλαγιαστική, σ. 79 επ.

⁴⁶ *Stathopoulos*, Die Einziehungsermächtigung, σ. 113.

⁴⁷ Βλ. αντί πολλών *Καράση*, στον ΑΚ Γεωργιάδη/Σταθόπουλου, άρθρα 489-490 αρ. 5.

II. Εξ άλλης απόψεως όμως η ΕΔΑΔΠ, ως εξουσιοδοτηθείσα προς είσπραξη, ενδέχεται να έχει από τη σύμβαση διαχείρισης εξοπλισθεί με μία ευρεία ουσιαστικού δικαίου εξουσία εισπράξεως. Η εξουσία αυτή, όπως εκτέθηκε, είναι ουσιαστικής φύσεως, εδράζεται στο άρθρο 239 ΑΚ, που εφαρμόζεται αναλογικώς, και περιεχόμενό της είναι ο εξοπλισμός της ΕΔΑΔΠ με την εξουσία/δικαίωμα να εισπράττει ιδίω ονόματι την αλλότρια απαίτηση⁴⁸. Οσάκις, επομένως η ΕΔΑΔΠ έχει εξοπλισθεί και με την εξουσία να εισπράττει ιδίω ονόματι την απαίτηση, θα δικαιούται να ζητήσει με την αγωγή, με την οποία κατάγει σε δίκη ως μη δικαιούχος διάδικος την αλλότρια απαίτηση (της εταιρείας ειδικού σκοπού), την καταβολή από τον εναγόμενο σε αυτήν την ίδια (την ΕΔΑΔΠ)⁴⁹.

Ενόψει των ανωτέρω, η επιταγή προς πληρωμή θα πρέπει κατά την άποψή μας να προσαρμοστεί στο είδος της διαχείρισης και στις εξουσίες που παρέχονται στον διαχειριστή. Εφόσον η ΕΔΑΔΠ εξοπλίζεται με την ουσιαστικού δικαίου εξουσία εισπράξεως, παραδεκτά και βασίμως θα αξιώνει καταβολή προς αυτήν στην ίδια⁵⁰.

⁴⁸ Για την εξουσιοδότηση προς είσπραξη βλ., αντί άλλων, Σταθόπουλο, Γενικό ενοχικό δίκαιο, § 27 αρ. 107 επ. μ.π.π. και Stathopoulos, Die Einziehungsermächtigung, 1968, passim.

⁴⁹ Βλ. τον Σταθόπουλο, Γενικό ενοχικό δίκαιο, § 27 αρ. 124 και σημ. 165, που υποστηρίζει ότι ο εξουσιοδοτηθείς προς διάθεση ενεργεί στη δίκη έχοντας ίδια εξουσία εισπράξεως της απαιτήσεως και γι' αυτό (ως προς αυτό) ως δικαιούχος διάδικος.

⁵⁰ Βλ. ΜΠρΑθ 91/2021, ΕΕμπΔ 2021, σελ. 467 επ.

(i) **ΕΡΩΤΗΜΑ 4^ο**: Συμμετοχή της ΕΔΑΔΠ σε εκκρεμή δίκη σε περίπτωση μεταβολής του προσώπου του διαχειριστή. Σε περίπτωση μεταβολής/αντικατάστασης του αρχικά ορισθέντος διαχειριστή, ποιος είναι ο πρόσφορος δικονομικός τρόπος για τη συμμετοχή του νέου διαχειριστή στις εκκρεμείς δίκες που αφορούν το δικαιούχο της απαίτησης (Εταιρεία Ειδικού Σκοπού); (ii) Στο πλαίσιο της ανωτέρω περίπτωσης, είναι δικονομικά αναγκαία η άσκηση αυτοτελούς πρόσθετης παρέμβασης από το νέο διαχειριστή; (iii) Εφόσον στις ανωτέρω περιπτώσεις δεν επέρχεται μεταβολή του δικαιούχου της απαίτησης, ο νέος διαχειριστής (ΕΔΑΔΠ) δύναται να παρασταθεί και να καταθέσει προτάσεις, χωρίς την άσκηση παρέμβασης, αλλά μόνο με γνωστοποίηση της επελθούσας μεταβολής του διαχειριστή και μνεία της ιδιότητάς της ως (νέας) διαχειρίστριας της συγκεκριμένης απαίτησης;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ:

Ι. Στην περίπτωση της εν επιδικία μεταβολής/αντικατάστασης του διορισθέντος διαχειριστή (της ΕΔΑΔΠ), ανακύπτει το ερώτημα αν ο αρχικός διαχειριστής συνεχίζει να νομιμοποιείται (και δη αποκλειστικά) προς διεξαγωγή της δίκης, αν δηλ. εφαρμόζεται εδώ αναλογικώς το άρθρο 225 § 2 ΚΠολΔ, ή εάν η δίκη συνεχίζεται (με κατάθεση προτάσεων κλπ.) από τον νέο διαχειριστή, αν δηλ. εφαρμόζεται αναλογικώς το άρθρο 286 περ. γ' ΚΠολΔ., ή, τέλος, αν η δίκη τερματίζεται⁵¹.

Το ζήτημα είναι γενικότερα εριζόμενο στην επιστήμη. Ευρύτερη υποστήριξη γνωρίζει πάντως η γνώμη που τάσσεται υπέρ της αναλογικής εφαρμογής του άρθρου 286 περ. γ' ΚΠολΔ. Ενόψει του γεγονότος ότι το ζήτημα δεν ρυθμίζεται ρητώς στον νόμο, η απάντηση προϋποθέτει αξιολογική στάθμιση των συμφερόντων του αντιδίκου του αρχικού διαχειριστή, αφενός, και του νέου διαχειριστή, αφετέρου, ώστε, αναλόγως προς το συμπέρασμα ως προς το ποιο εξ αυτών τυγχάνει αξιολογικώς υπέρτερο, να τυγχάνει αναλογικής εφαρμογής η αποβλέπουσα στη θεραπεία του εν λόγω συμφέροντος διάταξη⁵².

Ο νόμος (το άρθρο 286 περ. γ' ΚΠολΔ και κατ' αντιδιαστολή προς το άρθρο 225 § 2 ΚΠολΔ) φαίνεται κατ' αρχήν ότι επί μεταβολής του φορέα της νομιμοποίησης προκρίνει, στις εκεί ρυθμισμένες περιπτώσεις, το συμφέρον του αποκτώντος τη νομιμοποίηση και όχι εκείνο του αντιδίκου του αρχικώς νομιμοποιούμενου.

⁵¹ Για την προβληματική στην πλαγιαστική αγωγή βλ. *Κιτσαρά*, Η πλαγιαστική, σ. 274 επ. σημ. 100, καθώς επίσης *Κολοτούρο*, Actio pro socio, 2006, σ. 45 επ. για την περίπτωση της actio pro socio, οι οποίοι δέχονται εφαρμογή του άρθρου 225 § 2 ΚΠολΔ· γενικότερα, αλλά χωρίς ειδική αναφορά στην εδώ ενδιαφέρουσα περίπτωση, *Μακρίδου*, Η διακοπή και η επανάληψη της δίκης, 2001, σ. 252 επ. μ.π.π.

⁵² Έτσι και *Κολοτούρος*, ό.π., σ. 47.

Πρόκειται ειδικότερα για την περίπτωση του άρθρου 286 περ. γ' ΚΠολΔ για μεταβολές ως προς την αποκλειστική νομιμοποίηση ή τον φορέα αυτής. Πράγματι, οσάκις ένα μόνο πρόσωπο νομιμοποιείται στη δίκη (κατά τον συνήθη για τη νομιμοποίηση κανόνα: π.χ. ο αποκατασταθείς πτωχός, ή κατ' εξαίρεση: π.χ. ο σύνδικος), δικαιολογείται για τη θεραπεία των συναρτώμενων προς τον σχετικό κανόνα σκοπών η συνέχιση της δίκης από αυτόν και μόνο. Αυτό κατ' αρχήν δεν ισχύει στην περίπτωση της συντρέχουσας νομιμοποίησης. Ο εξοπλισμός ενός προσώπου με συντρέχουσα κατ' εξαίρεση νομιμοποίηση δεν υπηρετεί οπωσδήποτε, όπως επί αποκλειστικής νομιμοποίησης, σκοπούς που δικαιολογούν τη μείζονα προστασία του αποκτώντος τη νομιμοποίηση αυτή έναντι του εναγομένου. Αντίθετα, ενδεδηγμένη κατά κανόνα φαίνεται στις περιπτώσεις αυτές η αναγωγή στον νομοθετικό σκοπό του άρθρου 225 § 2 ΚΠολΔ, δηλαδή στην προστασία του εναγομένου. Από την άλλη μεριά, όμως, αυτό δεν σημαίνει ότι η διάταξη του άρθρου 286 περ. γ' δεν μπορεί να εφαρμοσθεί, αναλογικώς ασφαλώς, και σε περιπτώσεις συντρέχουσας νομιμοποίησης, ακόμη και όταν αυτές εμφανίζουν αναλογία προς την αποκλειστική νομιμοποίηση.

II. Στην κρινόμενη περίπτωση ειδικότερα, **το δικονομικό καθεστώς** που προδιαγράφεται για τις εταιρείες διαχείρισης του ν. 4354/2015 στο άρθρο 2 § 4 είναι **συνειδητά ενιαίο**, κατά βάση **χωρίς διάκριση μεταξύ αποκλειστικής και συντρέχουσας νομιμοποίησης**. Ισχυρότερη δε προς την κατεύθυνση αυτή ένδειξη συνιστά το γεγονός ότι, ενώ γενικώς στο πεδίο των μη δικαιούχων διαδικών κριτήριο για την επέκταση του δεδικασμένου στον αληθή δικαιούχο (και μάλιστα τόσο του ευνοϊκού όσο και του δυσμενούς δεδικασμένου) είναι ο αποκλειστικός χαρακτήρας της νομιμοποίησης του μη δικαιούχου διαδικού, ειδικώς στην περίπτωση του άρθρου 2 § 4 του ν. 4354/2015 ο νομοθέτης επεκτείνει το δεδικασμένο της δίκης που διεξάγει η εταιρεία διαχείρισης στον δικαιούχο, **ανεξαρτήτως αν η νομιμοποίησή της είναι συντρέχουσα ή αποκλειστική, ακόμη δε ανεξάρτητα από το δεδικασμένο ευνοεί ή βλάπτει τον δικαιούχο**⁵³. Είναι δε η ρύθμιση αυτή τελεολογικώς ορθή, ως ενταγμένη σε ένα νομοθέτημα που εξυπηρετεί ουσιαστικώς σημαντική δημοσιονομική ανάγκη της Χώρας, ήτοι την λογιστική αποκατάσταση των τραπεζικών ιδρυμάτων αφενός με την μεταβίβαση και αφετέρου με την είσπραξη των πιστωτικών απαιτήσεων. Αναγκαία προϋπόθεση για να επιτευχθεί αυτό είναι η ανάληψη της διαχείρισης από εταιρείες διαχείρισης, οι οποίες διαθέτουν ενιαία και αυτόνομη, πάντοτε, δικονομική υπόσταση, η οποία σε μεγάλο βαθμό συνιστά το κίνητρο για την ανάληψη της διαχείρισης.

III. Υπό το πρίσμα αυτό πρέπει κατά τη γνώμη μας να τύχει εδώ αναλογικής εφαρμογής το άρθρο 286 περ. γ' ΚΠολΔ, καθώς ο νομοθέτης του ν. 4354/2015 αντιμετωπίζει κατά τον ίδιο τρόπο την αποκλειστική με τη συντρέχουσα νομιμοποίηση εξ απόψεως εννόμων συνεπειών τους⁵⁴.

⁵³ Βλ. και *Κιτσαρά*, ΧρΙΔ 2020, 732.

⁵⁴ Η θέση αυτή υιοθετείται και από τη σχετική επί του ζητήματος νομολογία, βλ. βλ. ΜΠρΚυαρ 112/2017, ΕΠολΔ 2019, σ. 566, ΜΠρΑθ 3109/2019, ΕΠολΔ 2019, σ. 581

Η νομοθετική πρόνοια εστιάζει εν προκειμένω στην ανάγκη της εταιρείας διαχείρισης να συνεχίσει αυτή μόνο τη δίκη για την απαίτηση που διαχειρίζεται, και την οποία είχε ανοίξει άλλος διαχειριστής, η εξουσία του οποίου έληξε. Εξάλλου, από την πλευρά του εναγομένου, δεν φαίνεται να υπάρχει οποιοδήποτε αξιόλογο επιχείρημα, το οποίο θα επέβαλε την εφαρμογή εδώ του άρθρου 225. Αυτονόητο είναι ότι, εάν ο οφειλέτης ενεργήσει διαδικαστικές πράξεις μετά την λήξη της εξουσίας του διαχειριστή και την αντικατάστασή του από νέο, χωρίς όμως ο ίδιος να το γνωρίζει, οι διαδικαστικές αυτές πράξεις του θα θεωρούνται απολύτως έγκυρες και θα δεσμεύουν και τον νέο διαχειριστή.

Αθήνα, 5 Σεπτεμβρίου 2022

Οι γνωμοδοτούντες

ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ ΧΑΡΙΚΛΕΙΑ Α. ΑΠΑΛΑΓΑΚΗ

LAMBROS KITSARAS

Digitally signed by LAMBROS KITSARAS
Date: 2022.09.05 16:52:06 +03'00'

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΛΑΜΠΡΟΣ Ι. ΚΙΤΣΑΡΑΣ